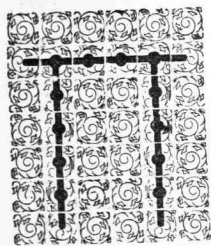

ΗΜΕΡΑΙ ΤΙΝΕΣ ΕΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

ολύ ὀλίγον χρόνον διέτριψα ἐν Ἰσπανίᾳ, ὥστε δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι δύναμαι νὰ κρίνω ἐπακριβῶς τόπον, ἀπαιτοῦντα, πλεον παντὸς ἄλλου, χρόνον καὶ προσοχὴν· δὲν προτίθεται λοιπὸν νὰ ἀφηγηθῶ ἐνταῦθα εἰμὴ μόνον ἐντυπώσεις ὅλως ἔξωτερικὰς, ἐξ ἐκείνων αἵτινες καταλαμβάνουσιν τὸν περιηγητὴν καὶ τὸν μᾶλλον ἐπιπόλαιον ἐν τῇ διαβάσει του.

Ὁ ἀπὸ Μαδρίτην εἰς Ἀλικάντην σιδηρόδρομος εἶνε ὁ πρῶτος ὅστις τίθησι τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸ κέντρον τῆς Ἰσπανίας εἰς συγκοινωνίαν ἀδιάκοπον μετὰ τῆς θαλάσσης. Ὁ τόπος οὗτος ὁ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πεισματωδῶς κεκλεισμένος, ἔχει τοῦ λοιποῦ μέρος τι ἐλεύθερον, εἰς τοῦτο δὲ τὸ μέρος τείνει ν' ἀποκατασταθῇ ἢ ἐπικοινωνία. Εὐρον λοιπὸν ἀπλούστερον καὶ ἅμα ἀσφαλέστερον ὅπως ὑπάγω κατ' εὐθείαν εἰς Μαδρίτην νὰ ἐπιβῶ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἀπὸ Παρισίων εἰς Μασσαλίαν σιδηροδρόμου, εἶτα νὰ ἐπιβιθασθῶ ἐπὶ τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἀλικάντην ἀτμοπλοίου καὶ ἐπὶ τέλους νὰ λάβω τὸν ἀπὸ Ἀλικάντης εἰς Μαδρίτην σιδηρόδρομον ὅπου σὲ ὑποθέτω, ἀναγνώστα μου, ἀφικόμενον μετ' ἐμοῦ.

Ἡ πόλις τῆς Μαδρίτης, ἐν τῇ γεωγραφίᾳ καὶ τῇ ἱστορίᾳ, δύναται νὰ κληθῇ πόλις νέα· μόνον κατὰ τὸ 1560 ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β'. ἐγένετο πρωτεύουσα. Ἐκτοτε ἐγένετο τῶν βασιλέων τὸ ἐνδιαίτημα καὶ ἐπωνομάσθη ἢ Corte· ὑπὸ τοῦτο δὲ τ' ὄνομα δη-

λουται καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Γ', μετὰ τῆς μνήμης τοῦ ὁποίου συνδέονται ὅλοι τῆς Ἰσπανίας οἱ στολισμοί, ἐμόχθησε πολὺ δι' αὐτήν· τῇ ἐχορήγησε μουσεῖα, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, περιπάτους, ἀλλ' ἠδυνάτει νὰ τῇ παράσχη ὅ,τι μόνον διὰ τοῦ χρόνου ἀποκτᾶται, δηλαδὴ ἱστορίαν, παραδόσεις καὶ μνημεῖα δοξαζόμενα ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων. Τῆς Μαδρίτης λοιπὸν ἡ ἐπίσκεψις γίνεται ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, καὶ ὅταν τις εἶδε τὸ παλάτιον, ὅπερ εἶναι νεώτερον οἰκοδόμημα, καὶ τὸ armeria, ἢ τὸ μουσεῖον τοῦ πυροβολικοῦ, εἶδε τὰ πάντα. Δὲν ὀμιλῶ περὶ τοῦ μεγάλου μουσείου, ὅπερ μετὰ τὸ τῆς Φλωρεντίας καὶ τῶν Παρισίων, εἶνε τὸ πλουσιώτερον τοῦ κόσμου· χρῆζει τόμων, καὶ τοὺς ἔχει. Τὰ μνημεῖα ἅπερ ἐν πάσῃ ἀρχαίᾳ πόλει κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν, αἱ ἐκκλησίαι, οὐδὲν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουσιν ἐν Μαδρίτῃ. Οὐδὲν πλέον ὑπολείπεται εἰς τὸν ἀρχαιολόγον ἢ νὰ περιπατῇ καὶ νὰ περιφέρῃται τῆδε κάκεῖσε, τοῦθ' ὅπερ θέλομεν πράξει καὶ ἡμεῖς· καὶ ἐπειδὴ πρῶτος κανὼν τοῦ περιφέρεσθαι εἶνε τὸ αὐτεξούσιον, θέλομεν καὶ ἡμεῖς βαδίσει τυχαίως, χωρὶς νὰ σεβασθῶμεν κατὰ πολὺ τὴν τάξιν.

Ἡ Μαδρίτη οὐδὲν κατασκευάζει καὶ οὐδὲν παράγει· εἶνε πόλις τῆς καταναλώσεως καὶ τῆς εἰσαγωγῆς. Τὰ καταστήματά τῆς εἰσιγενικῶς κεκοσμημένα διὰ τῶν κοινοτέρων δειγμάτων παρισίωνων εἰδῶν, καὶ τὰ εὐτελέστερα δ' ἔτι ἐμπορεύματα ἐπιδεικνύουσιν ἐκεῖ τὴν χρυσόκαλον πολυτέλειάν των. Δι' αὐτήν μάλιστα τὴν αἰτίαν ἡ Μαδρίτη εἶνε πόλις ἐνθα δαπανᾷ τις πολλὰ διὰ τὴν ζήσιν· διὰ δὲ τοὺς ξένους εἶνε δαπανηροτέρα καὶ τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου. Τὰ ξενοδοχεῖα νηπιάζουσιν ἔτι, καὶ τὰ θεωρούμενα ἐκ τῶν πρώτων ἐν Ἰσπανίᾳ ἤθελον εἶσθαι ἕκτης τάξεως ἐν Ἑλβετίᾳ. Παραμελοῦσι, πιθανῶς δὲ καὶ ἀγνοοῦσι, καὶ τοὺς στοιχειωδεστάτους κανόνας οὐ μόνον τῆς περιποιήσεως ἀλλὰ καὶ τῆς καθαρότητος ἔτι δ' ὁ ἐπιθυμῶν νὰ τὴν διδάξῃ εἰς αὐτοὺς θὰ ἐματαιοπύνει. Ὁ λαὸς οὗτος ἔχει ἰσχύν τινα ἀδρανείας, ἥτις θὰ κάμη αὐτὸν ν' ἀντιστῇ ἐπὶ πολὺ πρὸς πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς μὲν καλοῦμεν βελτίωσιν ἐκεῖνος δὲ ξενικὴν εἰσέλασιν.

Θεωροῦντες τὰ πράγματα ὡς ἔχουσι πράγματι, ἐκεῖνο ὅπερ δυνάμεθα νὰ συμβουλευσώμεν εἰς ἓνα περιηγητὴν εἶνε νὰ ἐκλέξῃ

οἶκημα ἐν μιᾷ *casas de heuspedes*, αἱ ὁποῖαι ἀναλογοῦσι πρὸς τὰς ἐσκευασμένας τῶν Παρισίων οἰκίας, καὶ πρὸς τὰ *boarding houses* τοῦ Λονδίνου. Ἐν τῇ κατοικίᾳ περιλαμβάνεται συνήθως καὶ τὸ πρόγευμα, καὶ εἴτις θέλει, δύναται νὰ ζητήσῃ νὰ τῷ φέρουν καὶ τὸ γεῦμα του οἴκαδε.

Οἱ ξένοι, οἵτινες ἐν Λονδίῳ περιφέρονται, ὡς στόμαχοι κενοὶ ἀναζητοῦντες ξενοδόχον, ὀλιγώτερα καταφύγια θέλουσιν εὑρεῖν ἐν Μαδρίτῃ. Τῇ ἀληθείᾳ μόνον οἱ Παρίσιοι ἀξίζουσι νὰ ὀνομασθῶσι παγκόσμιος πόλις.

Ἐπίσης οὐδαμοῦ ἀλλαγῶν ὑπάρχει δεινὴ περὶ τὴν μαγειρικὴν τέχνην, ἐκτὸς τῶν Παρισίων· τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ὑπεροχῆς εἰς αὐτοὺς καὶ μόνον διέμεινε. Ἡ ἰσπανικὴ μαγειρικὴ ἔχει ἐγχωρίαν ἀπόχρωσιν τὴν τοῦ κρόκου, καὶ ἐγχωρίαν ὁσμὴν τὴν τοῦ σκόρδου καὶ ἐλαίου. Τὸ ἐθνικὸν φαγητὸν εἶνε τὸ *puchero*, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀπλῶς τὸ βραστὸν κρέας· ὅτι διαστέλλει αὐτὸ τοῦ ἰδικοῦ μας εἶνε ἢ συντροφία τῶν ἐρεθισθίων ὀνομαζομένων *garbanzos*. Τὸ *ollac podrida*, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται συχνότατα ἐν τοῖς βιβλίοις, νεῖ ποικιλία τις τοῦ *puchero*. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται οἱ νεφροὶ μὲ τὰς ντομάτας, τὸ ὀρύζιον κατὰ τὴν Βλαχικὴν μαγειρικὴν, τὰ ὀρνιθοπούλια πρὸς τὰ ὁποῖα περιστεραὶ ἀρτιγέννητοι δὲν καταδέχονται νὰ ὁμοιάσουν. Μικροῦ δεῖν νὰ λησμονήσω τὴν ἀπαραίτητον *tortilla*, τὴν ὀμελέταν. Ὁ μέλας οἶνος, ὁ προσφερόμενος πανταχοῦ ὡς συνηθέστατος ὑπὸ τὸ ὄνομα *val de Pênas* δὲν πίνεται· εἶνε ἀληθὲς ὅτι οὔτε αὐτοὶ τὸν πίνουν καὶ φαίνεται ὅτι ὁ προορισμὸς του συνίσταται μόνον εἰς τὸ νὰ κηλιδόνῃ τὰ ἀσπρόρουχα. Ὁ γνήσιος *val de Pênas*, ὅταν εἶναι παλαιός, δὲν στερεῖται ἀξίας καὶ ἔχει γεῦσιν τινα πικρίας ἀρκούντως ὑγιεινῆς. Ὁ καθαρὸς οἶνος τῆς Ξερές, κατ' οὐδὲν ὁμοιάζει πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον κατασκευάζουν διὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ ὅστις κάμνει καλὰ νὰ ὀνομάζηται *sherry*· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν οἶνον τῆς Μαδρίτης ἀπέθανε πρὸ πολλῶν ἐτῶν, δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐνεταφιάσθη, διότι δὲν εὑρίσκεται πλέον ἢ ἐντὸς ὑπογείων τινῶν ἄτινα καθ' ἐκάστην ἐκλείπουσι.

Αἱ οὐχὶ τοσοῦτον ποιητικαὶ αὐταὶ πληροφορίαι εἶνε πρὸς χρῆσιν τοῦ δυσκόλου περιηγητοῦ ὅστις δὲν ἤξεύρει νὰ ταξειδεύ-

ση, διότι ὁ ἀληθής πρέπει νὰ γνωρίζῃ νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ νὰ μὴ ζητῇ ἀπὸ τὴν δαμασκηνέαν νὰ παραγάγῃ ἀπίδια. Ἐπειτα δὲ διατὶ τῇ ἀληθείᾳ ν' ἀλλάξουν τὴν μαγειρικὴν των οἱ Ἴσπανοὶ ἀφοῦ τοῖς ἀρέσει; Περὶ ὀρέξεως οὐδεὶς λόγος. Ἄλλως τε οἱ Ἴσπανοὶ ἔχουσιν ὀλίγας ἀνάγκας, εἰσὶν ἐγκρατέστατοι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὄχλῳ δὲν εὐρίσκονται μέθυσοι. Ζῶσι συνεχῶς ἔξω, συχνάζουσι πολὺ εἰς τὰ θεάτρα καὶ δέχονται ὀλίγον κατ' οἶκον. Ὑπάρχουσιν ἐν τοσοῦτῳ μεγάλαι ἐξαιρέσεις, ἀλλ' αἱ οἰκίαι αὐταὶ εἰσὶν, οὕτως εἶπεῖν, κοσμοπολίτιδες.

Δύω τινα παρέχονται ἀφειδῶς, τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ. Ἐνώπιον τοῦ σιγάρου καὶ τοῦ πούρου ὅλοι οἱ Ἴσπανοὶ εἰσὶν ἴσοι καὶ αὐτὸς ὁ ἐπαίτης σταματᾷ τὸν μεγαλείτερον εὐγενῆ διὰ νὰ ζητήσῃ ν' ἀνάψῃ. Αἱ τὸ εἶπωμεν ἐν παρόδῳ, δὲν πρέπει νὰ φαντάζεσθε ὅτι ἐπιτυγχάνει τις ποῦρα μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας μεθ' ἧς εὐρίσκει φωσφόρα καὶ πορτοκάλια· τὰ καλά εἰσι σπανιώτατα καὶ εὐρίσκονται εἰς τὰς πλουσίας· χεῖρας καὶ δὲν θὰ τὰ εὔρητε εἰς τὰ λείψανα τοῦ καπνοῦ. Διὰ τοῦτο τὸ σιγάρον εἶνε γενικῆς χρήσεως· τὸ καπνίζουσι πανταχοῦ καθ' ἐκάστην ὥραν. Οὐδεμίαν γυναῖκα εἶδον καπνίζουσαν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπίσης εἶδον νὰ φαίνεται αὐστηρὰ πρὸς τοὺς καπνίζοντας. Ἐν τοῖς θεάτροις, καθ' ὅλα τὰ διαλείμματα, οἱ ἄνδρες μεταβαίνουν εἰς τοὺς σταύλους νὰ καπνίσωσι, καὶ ὅταν κατέρχεται ἡ αὐλαία ἀκούει τις ἐκφεύγοντα πανταχόθεν τὸν ξηρὸν κρότον χημικοῦ πυρείου.

Δὲν γνωρίζω τόπον ὅπου νὰ φροντίζωσιν ὀλιγώτερον διὰ τὸ πῦρ· ρίπτουσι τὰ φωσφόρα πανταχοῦ, ἐπὶ τῶν ταπήτων, ἐπὶ τῶν ψιάθων, ἀδιαφόρως, καὶ ἐν τοσοῦτῳ οὐδεμίαν εἶδον πυρκαϊάν. Νομίζει τις ὅτι αἱ οἰκίαι προφυλάττονται ὑπὸ τῶν πλακῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, τὰς ὁποίας φαίνονται ὅτι φέρουσιν ὄλαι ὡς φυλακτά· οὐδεμία οἰκία, οὐδὲν παλαιόσπιτον, οὐδὲν ἐρείπιον ὑπάρχει, τὸ ὅποῖον δὲν εἶνε κεκοσμημένον διὰ τῆς αἰωνίου ταύτης πλακός, ἧς ἡ θεὰ παράγει ἐπὶ τέλους ἐπὶ τῶν νεύρων τὸ ἀποτέλεσμα ἐπωδῆς βαρβαρικῆς μουσικῆς. Τοῦτο συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τοὺς ξένους τοὺς ζητοῦντας τὸν δρόμον των· νομίζουσιν ὅτι ἀναγινώσκουσι τὸ ὄνομα τῶν ὁδῶν, καὶ πίπτουσι ἀμετατρέπτως ἐπὶ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀσφαλιστικῆς ἐταιρίας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ

ὀρτύκια· καθ' ἐκάστην ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἀκούει τις τὴν γνωστὴν μικρὰν ἐκείνην φωνὴν τῶν ἐξερχομένων ἐκ τῶν ὑπὸ τοὺς ἐξώστας κρεμαμένων κλωδῶν. Τί τὰ κάμνουν ἄρα γε τὰ τόσα ὀρτύκια; τὰ φυλάττουν διὰ νὰ τὰ τρέφουν ἢ διὰ νὰ τὰ τρώγουν, ἢ διὰ τὸ κυνήγιον τῶν ὁμοίων τῶν;

Αἱ οἰκίαι δὲν ἔχουσιν ἐν Μαδρίτῃ ἰδίαν ἀρχιτεκτονικὴν ὁμοιοῦσιν πρὸς τὰς ἡμετέρας. Ἄλλ' αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκίαι ἔχουσι πάντοτε τι τὸ ἀξιοπαρατήρητον, τὰς μεγάλας δηλαδὴ τῆς εἰσόδου θύρας, ἐχούσας πλῆθος σιδηρῶν καὶ χαλκίνων κοσμημάτων, καὶ πολυτελέστατα κλειθρα, ἀληθῆ ἀριστουργήματα. Ἐννοεῖ δὲ τις ὅτι ἡ Ἰσπανία ὑπῆρξε χώρα τοῦ σιδήρου.

Αἱ θύραι αὗται μοὶ ἐνθυμίζουσι μίαν συνήθειαν ἐξαλειφθεῖσαν ἐκ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ διατηρηθεῖσαν ἐν Ἰσπανίᾳ: τὴν τῶν νυκτοφυλάκων. Οἱ Serenos, ὡς τοὺς ὀνομάζουσιν, ἀρχίζουσι τοὺς περιπάτους τῶν περὶ τὰς 10-11 τῆς ἑσπέρας. Δὲν ἀρκοῦνται ὅμως φωνάζοντες τὰς ὥρας ἢ τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ, ἀλλ' ἐκτελοῦσιν ἐπίσης καὶ τὴν ὑπηρεσίαν θυρωρῶν· κρατοῦσι τὰς κλειδας τῶν οἰκιῶν. Ὄταν ἐπιστρέψῃτε ἐξώρας οἴκαδε σὰς ἀνοίγουν τὴν θύραν, σὰς ὀδηγοῦν μέχρι τοῦ δωματίου σας καὶ εἶνε κατευχαριστημένοι λαμβάνοντες ἐν δεκάλεπτον. Ἄπορῶ πῶς οἱ θυρωροὶ τῶν Παρισίων, ἢ οἱ οἰκοφύλακες, ὡς αὐτοκαλοῦνται οἱ θυρωροὶ, δὲν ποιοῦνται χρῆσιν τῆς συνηθείας ταύτης· δὲν θὰ ἦσαν πλέον κύριοι τῶν ιδιοκτητῶν τῶν, τοῦτο εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ θὰ ἐκοιμῶντο. Ἴσως προτιμῶσι τὰς φροντίδας τῆς ἐξουσίας, τῶν ἡδονῶν τῆς ἀναπαύσεως, καὶ ἀρέσκονται μᾶλλον εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς τυραννίας ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ὕπνου. Ὁ Sereno, περικεκαλυμμένος διὰ τοῦ μανδύου του, ὠπλισμένος διὰ τῆς μακρᾶς του λόγχης, ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς ὁποίας κρέματαί φανός, εἶνε ὁ τελευταῖος καὶ πεζὸς ἀντιπρόσωπος τῶν ἰσπανικῶν νυκτῶν, ὡσπερ ἡ θρηνώδης μελοποιία του ὁ μόνος ὑπὸ τοὺς ἐξώστας ἐπιζήσας κῶμος. Δὲν εἶδον τὴν Ἀνδαλουσίαν, ἐν ἣ εὐρίσκεται εἰσέτι, λέγουσιν, ἢ Ἰσπανία τῶν μυθιστορημάτων· ἀλλ' ἐν Μαδρίτῃ τοῦλάχιστον, ποτὲ δὲν συνέπεσε νὰ εὐρεθῶ οὐδ' εἰς ἀναρρίχησιν τινα διὰ μεταξίνης ἀναβάθρας, οὐδ' εἰς διάλογόν τινα διὰ κιθάρας. Οἱ guitareros σήμερον εἰσὶν οἱ τυφλοὶ ἐπαῖται, καὶ ὑπάρχουσι πολλοὶ τυφλοὶ εἰς

τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου ὁ ἥλιος καίει τοὺς ὀφθαλμούς· περὶ τὸ ἐσπέρας τοὺς βλέπει τις πρὸ τῶν θυρῶν παίζοντας θλιβερῶς τὸ μονότονον ᾄσμα των.

Τώρα ἀνάσσει τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὑπάρχουσι κλειδοκύμβαλα εἰς ὄλας τὰς οἰκίας καὶ εἰς ὄλα σχεδὸν τὰ καφενεῖα, ὅπου τὸ ἐσπέρας θέλγουσι τῶν παρευρισκομένων τὰ ὡτα μὲ τὰς πόλκας καὶ μὲ τὰ βάλς. Καλοῦσι τοὺς ὑπηρέτας κρούοντες τὰς χεῖρας, καθὼς βλέπομεν τοῦτο εἰς τὴν Χαλιμᾶν· τὰ καφενεῖα δὲν εἶνε θαυμάσια· εἷς τινα μάλιστα ἐξ αὐτῶν προσφέρουσιν εἰσέτι τὸν καφέ ἐντὸς ποτηρίων. Τὰ παγωτὰ, *bebidas heladas*, εἶνε κάλλιστα καὶ τὰ ἐν μεγίστῃ χρήσει. Ποτόν τι ὄλως τοπικὸν εἶνε ὁ μετὰ λεμονίου ζυθος. Σᾶς φέρουσιν ἐν πινάκιον, χύνουσιν ἐντὸς αὐτοῦ παγωτὴν λεμονάδα, ἀκολούθως φιάλην ζύθου ἀφρόεντος, καὶ τὸκράμα τοῦτο πίνετε διὰ κοχλιαρίου. Δι' ἐκεῖνον ὅστις τὸ ἀγαπᾷ εἶνε καλόν.

Ἄλλὰ τὸ πάγκοινον ποτόν εἶνε τὸ ὕδωρ. Ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον. Πίνουσιν ὕδωρ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, πωλοῦσιν ὕδωρ εἰς πάσας τῶν ὁδῶν τὰς γωνίας, ἐν τῇ τραπέζῃ σᾶς προσφέρουν μέγιστα ποτήρια ὕδατος· ἐμελλον νὰ εἶπω ὅτι ὕδωρ εὐρίσκεται πανταχοῦ ὅτε ἐνεθυμήθην τοὺς ποταμούς. Οἱ ὑδροφόροι, ὅλοι σχεδὸν Γαλίκιοι, τὸ φέρουσιν ὑπὸ μάλῃς ἐντὸς μικρῶν βαρελίων, ἢ ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ἀμφορέων. Οἱ πωληταὶ τοῦ ὕδατος, ὡσπερ ἐν Παρισίοις οἱ πωληταὶ τοῦ κοκκοβαλάνου, κρατοῦσι κάνιστρά τινα ἐκ λευκοσιδήρου κεκοσμημένα διὰ χαλκίνων σφαιρῶν στυλπνοτάτων καὶ ὑποδηρημένα εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατηρῶσιν ἰδιαιτέρως ὕδωρ ἐντὸς χιόνος, ποτήρια καὶ *azucarillos*, εἶδος πορῶδους ζακχαροκαλάμου δυναμένου ν' ἀντικαταστήσῃ ἐπωφελῶς τὸ ἄμυλον. Ἄλλως τε τὸ ὕδωρ θέλει καταστῆ πολὺ κοινότερον ἀκόμη ἐν Μαδρίτῃ ἀφ' ὅτου διώρυξαν τὸν ἰσθμὸν τῆς Ἰσαβέλλας. Οἱ μεσημβρινοὶ ἔχουσι τῇ ἀληθείᾳ ὑπερβολικὴν ἀνάγκην ὅπως δροισθῶσιν. Οἱ ἀχάριστοι εὗτοι εἰς τοὺς ὁποίους ὁ θεὸς παρέχει τοσοῦτον θαυμαστὸν ἥλιον δὲν ἠξεύρουσιν ποίους τρόπους νὰ εὐρῶσιν ὅπως προφυλαχθοῦν ἀπὸ αὐτόν· ὄχυροῦνται κατ' αὐτοῦ ὡς κατ' ἐχθροῦ· δὲν δύνανται νὰ εὐρῶσι ἀρκετὰ παραπετάσματα, ἀρκετὰ παραθυρόφυλλα, ἀρκετοὺς τάπητας, ἀρκετὰς ψιάθους ὅπως τὸν ἀ-

ποπέμψωσιν. Ὅσακις ἐπισκέπτομαι τὴν Μεσημβρίαν διέρχομαι τὸν καιρὸν μου παλαίων πρὸς τὰ δικτυωτά, ὅπως ἀφήσω νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἥλιος, καὶ δεχθῶ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τὸν Θεὸν τῆς φύσεως. Μόνον οἱ ἀρκτικοὶ ἠξεύρουσι νὰ ὑποφέρουν τὸν ἥλιον διότι ὡς φαίνεται δὲν τὸν συνειθισαν. Ἐν τοσοῦτῳ ὑπάρχει μέγιστον ψυχὸς ἐν Μαδρίτῃ, διότι κεῖται ἐπὶ ὄροπέδιου πολὺ ὑψηλοῦ καὶ πλησίον τῶν ὀρέων τῆς *guadarrama*. Ἡ παροιμία λέγει «Τρεῖς μῆνας χειμῶν καὶ κόλασις ἑννέα». Κόλασιν λέγοντες ἐννοοῦν τὴν θερμότητα.

Ἐπάρχουν, ὡς γνωρίζετε, ἐν Ἰσπανίᾳ πολλοὶ ἑορταί· δὲν ἠξεύρω ἂν ἀνεκάλυψαν εἰς κἀνὲν μέρος τὴν ἑβδομάδα τῶν τεσσάρων Περμπῶν, ἀλλ' οἱ Ἰσπανοὶ εὔρον τὴν τῶν τεσσάρων Κυριακῶν· τὰ πάντα εἶνε ἀφορμὴ ἑορτῆς δι' αὐτούς· οὕτω κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ καλοκαιρίου λαμβάνουσι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας διὰ *desesterar* καὶ διὰ *desalfombrar* δηλ. διὰ νὰ σηκώσωσι τοὺς τάπητας καὶ τὰς ψιάθας, τὸν δὲ χειμῶνα λαμβάνουσι τρεῖς εἰσέτι ἡμέρας διὰ νὰ τὰ ἐπαναθέσωσι.

Ἄγωμεν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Prado. Δύνασθε, ἂν θέλετε, νὰ προμηθευθῆτε μίαν ἄμαξαν, θὰ πληρώσητε ἐν φράγκον τὸν δρόμον· ὅταν αἱ ἄμαξαι, εἶνε διαθέσιμοι φέρουσιν ἐν εἶδει σημαίας μικρὸν χαρτίον ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνεται γεγραμμένον *Se al quila*, δι' ἐνοίκιον· ἀλλὰ φυσικῶς μόνον πεζοὺς δύναται τις νὰ περιφέρῃται καλῶς. Δύνασθε λοιπὸν ν' ἀκολουθήσητε ἀδιαφόρως τὴν ὁδὸν *Alcala* ἢ τὴν *carrera San Geronimo*, καὶ αἱ δύο σὰς ὁδηγοῦν εἰς τὸ Prado. Τὸ Prado εἶνε βουλεβάρτον δεινῶδες κεκοσμημένον διὰ πολλῶν σειρῶν ἐδωλίων ἔνθα οἱ κάτοικοι τῆς Μαδρίτης περιπατοῦσι καθ' ἐκάστην. Τὸ διὰ τὸν περίπατον ἐκλεχθὲν διάστημα περιορίζεται μεταξὺ τῆς κρήνης τῆς Κυβέλης καὶ τῆς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ὀνομάζεται αἴθουσα τοῦ Prado. Ἀντικρὺ τοῦ Prado εὐρίσκονται οἱ κῆποι τοῦ *Buen Retiro*, ὅπου διὰ νὰ ὑπάγῃ τις πρέπει νὰ διέλθῃ πλησίον ἑνὸς ὀβελίσκου ὀνομαζομένου «τὸ μνημεῖον τῆς 2 Μαΐου» καὶ ἐγερθέντος εἰς μνήμην τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οἵτινες, τὴν 2 Μαΐου τοῦ 1808 ἔδωκαν τὸ πρῶτον σύνθημα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου. Ἡ *dos Mayo* (2 Μαΐου) φυλάττεται πιστῶς ἐν Μαδρίτῃ. Ἐν τῷ ἡμερολογίῳ φαίνεται ὑπὸ

τὸν τίτλον *anniversario par los difundes primeros martires de la libertad espanola*, ἔθνικῆ ἑορτῇ, θλίψις ἐν τῇ αὐλῇ. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύονται μελανοστεφεῖς. Γνωρίζω παρισινοὺς τινὰς εἰς οὓς ἀπαρέσκει τὸ μνημεῖον τῆς 2 Μαΐου, καὶ οἷτινες φαίνονται ὡσεὶ ἀγνοοῦντες ὅτι ὄλαι αἱ νέαι ὁδοὶ τῶν Παρισίων καὶ ὄλοι οἱ νέοι εὐγενεῖς τῆς Γαλλίας, φέρουσιν ὀνόματα ὑπενθυμιζόντα νίκας καὶ κατακτήσεις, τῶν ὀπίων ἢ μνήμη εἶνε πιθανῶς πολλὰ ὀλίγον ἀρεστή εἰς τοὺς ξένους. Ὀλίγον πορρωτέρω εἶνε τὸ μουσεῖον ἑξακολουθῶν τις οὕτω φθάνει εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, πλησίον τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναστηρίου *Atocha*, ὅπου εὐρίσκεται μία θαυματουργὸς Παναγία πολὺ φημιζομένη καὶ ὅπου αἱ βασίλισσαι τῆς Ἰσπανίας πηγαίνουν νὰ σαραντίσουν.

Ὡς βλέπετε ἡ Μαδρίτη δὲν εἶνε πλουσία οὔτε κατὰ τὰ μνημεῖα, οὔτε κατὰ τὰς παραδόσεις, οὔτε κατὰ τὰ ἀξιοπερίεργα ἀντικείμενα, καὶ εὐκόλως ἤθελέ τις τὴν ἐξαντλήσει ἂν δὲν ἀνεύρισκεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπάνιον καθιστάμενον, τουτέστι λαὸν πράγματι πρωτότυπον, ἀπότομον, ἐν τι ἔχοντα τὴν φυσιογνωμίαν χαρκτηριστικωτάτην καὶ λίαν ἐγωιστικὴν.

Ἐν γένει, οἱ Ἰσπανοὶ ἀγνοοῦσι καὶ αὐτοὶ ἂν πρέπη νὰ κολακεύωνται ἢ νὰ προσβάλλωνται ὅταν τοῖς λέγουν ὅτι εἶνε λαὸς παρὰδοξος, στοχαζόνται ὅτι τοὺς ἐκλαμβάνουσιν ὡς βαρβάρους, καὶ ὅτι θέλουσι ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου ἡ Ἀφρική ἀπὸ τῶν Πυρηναίων. Ἄς ἐνθαρρυνθῶσι τῇ βοήθειᾳ τῶν σιδηροδρόμων δὲν θὰ διατηρήσωσιν ἐπὶ πολὺ ἔτι τὴν σφραγίδα ταύτην τῆς ἀτομικότητος, ἥτις τοὺς διακρίνει εἰσέτι τοῦ ὁμοιομόρφου σωροῦ, καὶ θέλομεν ἶδει τί θὰ ἔχωσι κερδίσει τότε ὅταν ἀντὶ νὰ διαφέρωσι τῶν λοιπῶν, θὰ ὁμοιάζωσι πρὸς ὄλον τὸν κόσμον. Ἡρξάντο ἤδη. Οἱ ἄνδρες ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ καὶ ἐνδύονται ὡσπερ ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Λονδίνω· τὸ μόνον ὅπερ ἀνήκει αὐτοῖς ἀποκλειστικῶς, εἶνε ὁ μανδύας καὶ ὁ τρόπος τοῦ φορεῖν αὐτόν. Ὡς πρὸς δὲ τὰς γυναῖκας ὑπέκυψαν καὶ αὐταί, ὡς πανταχοῦ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ συρμοῦ. Εὐτυχῶς ὑπολείπεται εἰς αὐτάς ἡ κεφαλὴ των, οἱ ὀφθαλμοὶ των, ἡ κόμη των καὶ ἡ μαντίλια.

Δὲν γνωρίζω τόπον ἐν ᾧ αἱ ὠραῖαι γυναῖκες νὰ ἦνε πολυπληθέστε-

ραι. Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τοῖς θεάτροις, τοῖς περιπάτοις, ταῖς ὁδοῖς
 βρῖθουσι. Μεταξὺ 20 γυναικῶν εὕρισκες 25 θελκτικωτάτας, διότι
 τινὲς αὐτῶν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς δύο· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὰς πα-
 ρατηρῇ τις παρὰ ὅταν ἦνε νέαι· τὰς καταβάλλει τὸ γῆρας. Φαίνε-
 ται ὅτι μέρος τῶν θελγῆτρων τὰ ὁποῖα διαχέουσιν αἱ Ἰσπανίδες
 πρὸ τῶν ξένων, ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς χάριτος τῆς γυμνῆς κεφαλῆς
 των καὶ τῆς μαντίλιας. Ἡ δόξα τῆς Ἰσπανίδος εἶνε ἡ κόμη τῆς·
 δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἡ δόξα τῆς διότι αὕτη εἶνε τὸ διάδημά της.
 Βλαστάνουσι εἰς τὸν ἥλιον καὶ εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀτμοσφαῖραν
 ὅπως τὰ φυτά, καὶ αἱ μεγαλειότεραι κυρίαὶ περιπατοῦσι γυμναί
 τὴν κεφαλὴν ὅπως καὶ αἱ μικραί. Ἡ μαντίλια εἶνε ἐκ μαύρης με-
 τάξης βελουδοκέντητος, ἢ ἐκ τριχάπτου· πολλάκις ἀντικαθίσταται
 ὑπὸ ἀπλοῦ ἐκ τριχάπτου πέπλου. Ἡ κόμη τῶν Ἰσπανίδων δὲν εἶνε
 πάντοτε μέλαινα ὡς καὶ ἡ χροιά των δὲν εἶνε πάντοτε φαία· ἔστιν
 ὅτε ἀπαντᾷ τις καὶ ξανθὰς κόμας· αἱ δὲ χροιαὶ εἶνε ἐν γένει ἐκ
 τοῦ ἀμαυροῦ καὶ διαπύρου ἐκείνου λευκοῦ τὸ ὁποῖον σπινθηροβο-
 λεῖ εἰς τὸ φῶς. Αἱ ὠραταὶ αὗται κίτριναὶ κεφαλαί, φωτιζόμεναι
 ὑπὸ μεγάλων μαύρων ὀφθαλμῶν καὶ δύο σειρῶν λευκοτάτων ὀδόν-
 των, φαίνονται νὰ ὠρίμασαν εἰς τὸν ἥλιον ὡς τὰ ροδάκινα τοῦ
 Montrail ἢ αἱ λευκαὶ σταφυλαὶ τοῦ Fontainebleau. Τὸ πρόσωπον
 τῆς κωμῶδις. «Εἷς κύριος ἀκολουθῶν τὰς κυρίας» εὕρισκεται ἐν
 ἀμηχανία ἐνταῦθα· διότι ἔνεκα τῆς ὁμοιομόρφου διευθετήσεως τῆς
 κόμης καὶ τῆς ἐνδυμασίας, εἶνε ἀρκετὰ δύσκολον νὰ διακρίνη τις
 τὰς γυναῖκας τὰς ὁποῖας τῷ εἶναι δυνατὸν ν' ἀκολουθῇ, καὶ ἐκείνας ἃς
 ὀφείλει νὰ ἐγκαταλείπη, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ αἱ μὲν
 καὶ αἱ δὲ ὑφίστανται ἀνευ ἀμηχανίας τὰ βλέμματα τοῦ θαυμα-
 σμοῦ. Ἄλλη τις λεπτομέρεια εἶνε ὅτι δὲν συνειθίζουσιν ἐν Ἰσπανίᾳ
 νὰ δίδουν τὸν βραχίονα εἰς τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἄνδρες βαδίζουσι
 παρ' αὐτάς. Σημειώσατε, ὅτι αἱ Ἰσπανίδες ὄλων τῶν τάξεων καὶ
 ὄλων τῶν ἡλικιῶν μεταχειρίζονται τὸ ριπίδιον μετ' ἴσης τελειό-
 τητος. Ἄς φέρωσιν ὅσον θέλουσι ἐξ Ἰσπανίας ριπίδια, ἀλλὰ δὲν θὰ
 δυνηθῶσι ποτὲ νὰ φέρωσι τὸν τρόπον τοῦ μεταχειρίζεσθαι αὐτά·
 τοῦτο τὸ πλεονέκτημα φαίνεται ὅτι εἶνε τοῦ αἵματος καὶ τῆς
 καταγωγῆς· αἱ δεσποινίδες πρέπει νὰ γεννῶνται μετὰ τὰ ριπίδια.
 Λέγουσιν ὅτι αἱ γυναῖκες τὰ μεταχειρίζονται ἐνίοτε ὡς ἤλεκτρι-

κούς τηλεγράφους, τὰ μεταχειρίζονται ἐπίσης καὶ ὡς ἀλεξήλια καὶ διώκουσιν, ἄνευ ἐτέρας προστασίας, τὸν ἥλιον οὔτινος γνωρίζουσι ν' ἀποφεύγωσι τὴν καῦσιν καὶ νὰ κρατῶσι τὰς ἀκτῖνας.

Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ μὴ φανῶ ὅτι δεικνύω ἀπερισκεψίαν πλησιάζων τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ θέατρα· ἀλλ' εἰς ὅλας τοῦ κόσμου τὰς πόλεις ἐκεῖ κατ' ἐξοχὴν εὐρίσκεται ἡ περισσοτέρα πρὸς παρατήρησιν ὕλη.

Ὅπως ἐν Ἰταλίᾳ, οὕτω καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ αἱ περισσότεραι ἐκκλησῖαι δὲν ἔχουσιν οὔτε θρανία οὔτε καθέδρας, μόλις δ' εἰς τινὰς βλέπει τις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νάρθηκος ψίαθον ἀχυρίνην. Ἐνθεν κάκειθεν φαίνονται μικραὶ τινες καὶ στρογγύλαι ποδοψίαθοι ἐπὶ τῶν ὁποίων γονυκλιτοῦσιν αἱ γυναῖκες, καὶ τοῦτο ὅμως εἶνε ἐξαιρέσεις· ὅλαι σχεδὸν ρίπτονται φύρδην μίγδην ἐπὶ τῶν πλακῶν. Μὴ νομίσητε ὅμως ὅτι κάμνουσι τοῦτο μὲ τὰς ἄκρας τῶν δακτύλων, μὲ τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν, μὲ τὰς ἄκρας τῶν χειλέων· ρίπτονται ἐλευθέρως καὶ χριστιανικῶς ἐπὶ τῶν δύω των γονάτων ὅπου τύχη. Μετὰ τὴν πρώτην προσευχὴν, κάθηνται ἐπὶ τῶν πτερυνῶν των, ἢ ὅλως κατὰ γῆς, πλαγίως φέρουσαι τοὺς πόδας. Ὅπως μόνον αἱ Ἰσπανίδες ἠξεύρουσι νὰ κρατῶσι τὸ ριπίδιον, οὕτω μόνον αὐταὶ ἠξεύρουσι τὸ μυστήριον τοῦ γονυπετεῖν ἢ τὸ ἀνακάθεσθαι μετὰ χάριτος, μαλθακότητος καὶ ἄνευ ἀγῶνος. Ἀκούετε τὴν βοήν, ἀκούετε τὴν πρόσθιν τῆς μεταξίνης ἐσθῆτος, βλέπετε ἐν τῇ λάμπει δύω μαύρων ἀστέρων, νὰ διέρχωνται νέφη μεταξῶν καὶ τριχάπτων καὶ αἴφνης τὸ πᾶν ἐκτείνεται ἐπὶ γῆς ὡσπερ τὸ κύμα καὶ κάμπτεται ἐν εἴδει ὄφους ἐλιγμῶν· αἱ δὲ λευκαὶ ἐσθῆτες φαίνονται καταβαίνουσαι σιωπηλῶς ὡς ἄλλαι χιόνος μεγάλαι τολύπαι.

Ἡ εἰσέρχεσθε εἰς ἐκκλησίαν τινὰ ὅθεν τὸ φῶς εἶνε ἐπιμελῶς ἐξωστρακισμένον, ἢ ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος αἰφνιδία μετάβασις σὰς ἐκθαμβοὶ πρὸς στιγμὴν, εὐρίσκετε ὑπὸ τοὺς πόδας σας σωρὸν μουσελινίων καὶ σινικῶν ὑφασμάτων, καὶ τέλος κατορθοῦτε νὰ διακρίνητε δύω ὀφθαλμοὺς λάμποντας, δύω χεῖλη κινούμενα, τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐκκοκίζουσαν τὸ κομβολόγιον, τὴν δεξιὰν ἀνακινούσαν τὸ ριπίδιον, ἀκαταπαύστως, ἀδιακόπως. Ποτὲ δὲν σταματᾷ τὸ ριπίδιον καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν ἀκόμη, καὶ ἐν καιρῷ

ἔτι τῶν Ἀγίων, ὅταν ὅλα τὰ γόνατα ἐγγίζωσι τὴν γῆν, καὶ ὅλα τὰ μέτωπα νεύωσι πρὸς τὰ κάτω, ἀκούεται ὁ ἀδιάκοπος μικρὸς θόρυβος τοῦ ῥιπιδίου ἀνοιγοκλειουμένου.

Ἐπι πλεον ἐν τῷ θεάτρῳ ἐκεῖ δὲ βλέπει τις τὰς θυγατέρας τῆς Ἰβηρίας ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ λαμπρότητι, ἐκεῖ σχηματίζουσιν ἀληθῆ στέφανον ἀνθέων. Δὲν ὑπάρχει λαδὸς ἀγαπῶν τὸ θέατρον περισσότερον τῶν Ἰσπανῶν· τρέχει εἰς αὐτὸ παραφόρως. Ἡ Μαδρίτη ἣτις δὲν ἔχει 300,000 κατοίκων, ἔχει δὲν ἡξεύρω πόσα θεάτρα, καὶ τὰ βλέπει τις πάντοτε πλήρη. Αἱ αἰθουσαι εἰσὶν εὐρύχωροι, κομψαὶ καὶ καλῶς διακεκοσμημέναι. Τὰ δὲ ἰδιαίτερα δωμάτια εἶνε θαλαμίσκοι ἐνθα κάμνουν ὅλας τῶν τὰς ἐπισκέψεις. Καπνίζουσιν συχνάκις εἰς τοὺς σταύλους, καὶ ὅταν ἀνοίξωσι τὰς θύρας τῶν δωματίων, εἰσέρχονται παρευθὺς νέφη καπνοῦ· εἶμαι δυστυχῶς ἠναγκασμένος νὰ εἶπω ὅτι εἰσέρχονται ἐπίσης καὶ ἄλλαι ἀναθυμιάσεις ἣττον ἀνεκταί. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δημόσιον δὲν ἀνανεοῖ τὰς σκηνάς, ἀναγκάζονται βεβαίως ν' ἀνανεῶσι τὸν κατάλογον τῶν δραμάτων εἰς τρόπον ὥστε οἱ παραστάται δὲν ἔχουσιν ἐν γένει τὸν καιρὸν ὅπως ἐκμάθωσι τὸ μέρος τῶν καὶ ὁ ὑποβολεὺς ἀναγγέλλει ἀδιακόπως, ἀκουόμενος πανταχοῦ τῆς αἰθούσης. Ὁ τόπος ὁμοιάζει καθ' ὅλα τὸπον ἀργίας καὶ ἡδονῆς. Καὶ ἡμέρας τινὰς δίδονται ἐν τῷ θεάτρῳ δύο παραστάσεις, μία μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἡ ἄλλη τὸ ἑσπέρας, ὡς παρετήρησα τοῦτο ἐν Βαλάνοις. Πηγαίνετε εἰς Prado ἐν καιρῷ περιπάτου καὶ θὰ νομίσητε ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς πόλιν ἔχουσαν πλείους τοῦ ἑκατομμυρίου κατοίκους, μὴ ἔχοντας οὐδὲν ἀπολύτως νὰ κάμωσι. Αἱ δένδροστοιχίαι πᾶσαι μυρμηκιῶσι, ὅλοι οἱ στοιχοὶ τῶν ἐδράνων κατέχονται· αἱ παρακείμεναι ὁδοὶ εἰσὶ παρεμφερεῖς πρὸς τὰ βουλευάρτα τῶν Παρισίων ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς ἐκ πυροτεχνήματος. Κατὰ τὰς καλοκαιρινὰς ἑσπέρας, αἱ γυναῖκες ἑσπερινὰ φοροῦσαι ἐνδύματα, γυμναὶ τὴν κεφαλὴν καὶ γυμναὶ τὸν τράχηλον, περιπατοῦσιν ὥρας ὀλοκλήρους καὶ ὑπὸ τὴν λάμπην τοῦ φωταερίου βλέπει τις στίλβοντας, ὑπὸ τὰ τρίχαπτα, χιλιάδας ὀφθαλμῶν, οἵτινες δίκην κυανῶν ἀδαμάντων ἐξακοντίζουσι σπινθῆρας.

Εἶδον καὶ ἵπποδρομίαν ἐν Μαδρίτῃ, ἀλλὰ τὸ βρεττανικὸν τὴν καταγωγὴν ἔθιμον τοῦτο δὲν εἰσήλασεν εἰς τὰ ἄνθη τοῦ τόπου.

Ὁ λαὸς δὲν πηγαίνει, καὶ ἄνευ τοῦ ὄχλου δημοσία ἑορτὴ δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀληθὴς ἑορτὴ ἐν Ἰσπανίᾳ εἶνε ἡ ταυρομαχία.

Ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τοὺς 50 ἢ 60 βαθμοὺς, ἡ ὁδὸς Alcalá, ἡ ἐπιμηκεστέρα καὶ εὐρυτέρα τῆς Μαδρίτης ὁδός, κατακλύζεται ὑπὸ θαλάσσης φλογῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων πνίγονται οἱ δύο πτωχοὶ τῶν ἀκακιῶν στοῖχοι. Τὰ λιθόστρωτα σπινθηροβολοῦσιν ὡς νὰ ἦσαν ἐκ στίλβοντος χάλυβος, καὶ καίουσι τοὺς τολμῶντας νὰ τ' ἀψηφίσωσιν ὀφθαλμοὺς. Ἄλλ' ἂν διὰ νὰ ἴδωσι τοὺς ταύρους οἱ Ἰσπανοί, ἔπρεπε νὰ τοποθετηθῶσιν ἐπὶ σωροῦ ἀνημμένων ξύλων, δὲν θὰ ἐδίσταζον. Διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς ταυρομαχίας, εὐχαρίστως θὰ ἐστεροῦντο τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ φαγητοῦ ὀλοκλήρον ἑβδομάδα, αἱ γυναῖκες θὰ ἐδίδον ἐνέχειρα τὰ σάλια των, καὶ ἡ ὠραιότερα τοῦ κόσμου δεσποινίς, ἥτις δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἢ ὅτι ἔχει, θὰ τὸ δώσῃ. Δὲν γνωρίζω τίποτε ἐν Γαλλίᾳ ἄξιον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν μέθην ταύτην ὀλοκλήρου λαοῦ· ἐν Ἀγγλίᾳ γνωρίζω μόνον τὴν ἡμέραν τοῦ Derby, τὴν γιγαντιαίων Κρονίων ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ἡ πρὸς τὰς ταυρομαχίας ὀρμέμφυτος κλίσις τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, εὕρισκει ἀπέραντον στάδιον. Καὶ εἰς τοὺς δύο τόπους, κατὰ τὰς δύο ταύτας ἑορτὰς ἀνακαλύπτεται ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἀπροκαλύπτως ἡ ἀληθὴς ἐθνικὴ φύσις.

Τὸ ταυρομαχεῖον (plaza de Torres) ἐν Μαδρίτῃ, κεῖται πλησίον τοῦ Prado, ἔξω τῆς πόλεως. Ἄλλως τε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ τις τὸν δρόμον. Ἀκολουθεῖτε τὸν χεῖμαρρον, ἀκολουθεῖτε τὰ κύματα τῶν ἀνδρῶν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, ἅτινα καταβαίνουνσι τὰς πυρίνους πλάκας τοῦ Alcalá, καὶ τοὺς στοίχους τῶν ἀμαξῶν, ἃς ἔφιπποι χωροφύλακες μετὰ κόπου πολλοῦ ταξιθετοῦσι. Τὴν ἡμέραν ταύτην βλέπει τις ἐπίσης ἐκθαπτομένας, παντὸς εἶδους ἀμάξας, αἵτινες δὲν βλέπουσι τὸ φῶς ἢ μόνον τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας ὡς αἱ Calesinos, εἶδος ῥοδοχρόου δίφρου ἢ ἄλλου ἠδέος χρώματος καὶ κεκοσμημένου διὰ φανταστικῶν σχεδίων. Ἴδου ταχυδρομικαὶ ἄμαξαι συρόμεναι ὑπὸ 8 ἢ 10 ἡμιόνων, αἵτινες ταραττοῦσι τοὺς κωδωνίσκους των καὶ καλπάζουσιν ἐν μέσῳ τοῦ κονιορτοῦ, καί, ὡς νεωτάτη εἰσαγωγή, ἴδου τὰ λεωφορεῖα τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Σαραγούσης, ἅτινα διαπρέπουσι περὶ τὴν ἔλκοσμημάτων, καὶ παρουσιάζουσι τὸ ὠφέλιμον παρὰ τὸ φαντασιῶ-

δες. Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἄμαξαι κάμνουσιν ἀνὰ 20 ταξείδια καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσι· δὲν ὀμιλῶ περὶ τῶν ἀμαξῶν τῶν πλουσιῶν, αἵτινες ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τῶν ἄλλων τόσον πολὺ ὅσον τὸ νόμισμα τῶν ἑκατὸν σολιδίων ὁμοιάζει πρὸς τὸ νόμισμα τῶν πέντε φράγκων.

Οἱ Ἰσπανοὶ δὲν ἔχουσι ταυρομαχίας τὴν Κυριακὴν, διότι τοῦτο θὰ τοὺς ἐστέρει μίαν ἐορτάσιμον ἡμέραν· τὰς ἔχουσι τὴν Δευτέραν. Τὸ γραφεῖον, ἐν τῇ ὁδῷ Alcala, εἶνε ἀνοικτὸν 3 ἡμέρας πρότερον. Μεγάλα τοιχοκολλήματα ἐκτεθειμένα καθ' ὅλην τὴν πόλιν παριστῶσι σχεδιάγραμμα τοῦ ταυρομαχείου μετὰ τῶν βαθμίδων καὶ θεωρείων, περιλαμβάνουσι προσέτι τὰ ὀνόματα τῶν ταυραγωγῶν· καὶ ταῦτα εἶνε χρήσιμα εἰς τὰς ταυρομαχίας· ὁ πρῶτος ταυραγωγὸς σήμερον εἶνε ὁ δουξ τοῦ Βεράγουας· τὸ τοιχοκόλλημα δεικνύει ὡσαύτως τὸ ὄνομα τῶν μαχητῶν, lidiadores, καὶ ἡ παράστασις ὡς καὶ ἡ ἀναχώρησις τῶν ταχυδρομείων, προαγγέλλεται μετὰ τῆς ἀκολούθου ἐπιφυλάξεως «ἐπιτρέποντος τοῦ καιροῦ.»

Αἱ ταυρομαχίαι ἀρχίζουσιν εἰς τὰς 5. καλὸν εἶνε νὰ φθάσῃ τις ὀλίγον πρότερον ὅπως ἴδῃ πληρούμενον τὸ ἀμφιθέατρον. Ἡ plaza ἤμπορεῖ νὰ χωρέσῃ 15,000 σχεδὸν θεατῶν καὶ εἶνε πάντοτε πλήρης· ἢ μετὰ μεσημβρίαν ταυρομαχία θεωρεῖται ὡς ἡ ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν μιταυρομαχία, media corrida, ἢ δὲ ὀλόκληρος ταυρομαχία corrida entera ἐκτελεῖται διὰ δύο παραστάσεων, μιᾶς τὴν πρῶταν καὶ ἄλλης τὸ ἐσπέρας. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας φονεύονται δεκατέσσαρες ταῦροι καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἤτις δὲν ἔχει 300,000 ψυχῶν εὐρίσκονται 15,000 περίπου ἀνδρῶν γυναικῶν, παιδίων σπυδόντων εἰς τὴν αἱματηρὰν ταύτην κονίστραν. Ἐτελεῖτο, ἐσχάτως μετὰ μίαν κυριακὴν ὀλόκληρος ταυρομαχία πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου τῆς πόλεως νοσοκομείου, ἕνεκα δὲ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ (riadoso objeto) τοῦ θεάματος εἶχον αὐξήσῃ τὰς τιμάς. Πρῶταν καὶ ἐσπέραν, ἄνω καὶ κάτω, τὰ πάντα ἦσαν πλήρη.

Σύστημα ἔχον ἀξιόλογα ἀποτελέσματα καὶ συντεῖνον εἰς τὸ νὰ διατηρῆται ἡ τάξις μεταξὺ τοσοῦτον πολυαρίθμου, καὶ παραχῶδους πλήθους, εἶνε ἡ δι' ἰδιαιτέρου ἀριθμοῦ σημείωσις ἐκάστης θέσεως. Ὅχι μόνον ὅλα τὰ θεωρεῖα, ἀλλ' ὅλα τὰ θρανία καὶ αἱ βαθμίδες πᾶσαι ἔχουσι τοὺς ἀριθμοὺς των. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης

ἀριθμοὶ δι' ἑκάστην σειράν, δι' ἕκαστον τμήμα, εἰς τρόπον ὥστε αἱ 15,000 θεατῶν εὐρίσκουσι τὴν δίοδον καὶ τὰς θέσεις των ἄνευ δυσχερείας· ὡς συμπλήρωμα τοῦ συστήματος τούτου εἶνε ἢ δι' ἀριθμῶν συμπλήρωσις τῶν ἐξωτερικῶν θεωρειῶν δηλ. τῶν πρὸς τὸ μέρος τῆς σκηνῆς. Διὰ τῆς ὁδηγίας ταύτης δύναται τις ν' ἀκολουθήσῃ καὶ ν' ἀνεύρῃ τοὺς ἰδικούς του καὶ νὰ παρατηρήσῃ καὶ ἐπισκεφθῇ ὄντινα καὶ ὅ,τι κατὰ βούλησιν.

Ἄμα φθάσῃτε, εἰσέρχεσθε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν κονίστραν. Εἶνε ἐλευθέρα· οἱ ἑρασιτέχνη περιπατοῦσιν, ἐκεῖθεν δὲ δύναται τις νὰ κρίνῃ καλλίτερον περὶ τῆς διατάξεως τοῦ ταυρομαχείου καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὸ πληρούμενον. Εἶνε εὐρύχωρον ἀμφιθέατρον μὲ οὐρανὸν ἀνοικτὸν, καὶ οἷον οὐρανόν! Τὰ θεωρεῖα μόνον εἶνε κλειστά καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ θρανία τὰ ὅποια εὐρίσκονται ὑπὸ τὰ θεωρεῖα· ἀλλ' ἢ εὐρύχωρος ἐκ γρανίτου περιφέρεια ἢ περιβάλλουσα τὸν λαὸν εὐρίσκεται ἐν ἐλευθέρᾳ ἀτμοσφαίρᾳ. Μεγίστη διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ πρὸς τὸν ἥλιον μέρους καὶ τοῦ πρὸς τὴν σκιάν· τὸ μέρος τῆς σκιᾶς εἶνε φυσικῶς τὸ μᾶλλον ἐπιζήτητον, ἀλλ' εἶνε καὶ τὸ ἀκριβώτερον, καὶ τοσοῦτον εἶνε τὸ γενικὸν πάθος διὰ τὸ θέαμα τοῦτο, ὥστε τὰ θεωρεῖα ἀναζητοῦνται πολὺ, εὐρίσκονται πολὺ δυσκόλως.

Τὸ μέγα ὑέλινον θεωρεῖον εἶνε τὸ βασιλικόν· παρ' αὐτῷ εὐρίσκεται τὸ τοῦ προέδρου τῶν ταυρομαχιῶν, ὅστις εἶνε ὁ ἀστυνόμος τῆς αἰθούσης καὶ δίδει τὰ συνθήματα. Ἀντικρὺ τοῦ βασιλικοῦ θεωρείου εἶνε ἡ μουσική, ἐπαναλαμβάνουσα τὰ σημεῖα διὰ σαλπίσματος· ἐκεῖ ὡσαύτως εὐρίσκεται ἡ θύρα τοῦ toril, ἢ στενὴ δίοδος ὅθεν ὁ ταῦρος ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ σκότους ὄρμα εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ τὸν ἥλιον. Ἐκεῖ προσέτι εὐρίσκεται καὶ τὸ νοσοκομεῖον ἀναγκαῖον παράρτημα τῶν αἱματηρῶν τούτων καὶ ἐνίοτε θανατηφόρων ἀγώνων. Ὅπως δ' ἐνώση τὰς περιποιήσεις τῆς ψυχῆς πρὸς τὰς τοῦ σώματος, ἴσταται εἰς ἱερεὺς ἐκεῖ ἔτοιμος νὰ παράσῃ εἰς τοὺς θνήσκοντας τὰς τελευταίας τῆς θρησκείας βοηθείας.

Ὁ περίβολος σχηματίζεται ὑπὸ τοίχου ξυλίνου ἔχοντος 14 περιπέτου ποδῶν ὕψος, ὁ ταῦρος τὸν προσβάλλει ἐνίοτε τόσον μανιωδῶς, ὥστε ἀποσπᾷ τεμάχια, καὶ οἱ ξυλουργοί, παρόντες πάντοτε,

ἐπισκευάζουσιν αὐθωρεὶ τὰ ρήγματα. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πρώτου τούτου ὀχυρώματος, ἐπεκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν, εὐρίσκεται βαθμὶς ἐφ' ἧς οἱ καταδιωκόμενοι ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὑπὸ τοῦ ταύρου θέτουσι τὸν πόδα των ὅπως πηδήσωσι πρὸς τ' ἄλλο μέρος, ὅπου εὐρίσκεται σταύλος μετὰ δευτέρου φραγμοῦ. Συμβαίνει ἐνίοτε, συχνάκις μάλιστα, νὰ ὑπερπηδήσῃ ὁ ταῦρος, διὰ τεραστίου ἄλματος, τὸ πρῶτον ὀχύρωμα· τότε οἱ διωκόμενοι πηδῶσι καὶ αὐθις πρὸς τὸ μέρος τῆς κονίστρας ἄχρις οὗ ὁ ταῦρος, εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀνοιγομένην πάραυτα θύραν αὐτοῦ.

Ὁ διάυλος οὗτος, ὁ περιβάλλων τὸ ταυρομαχεῖον μόνον διὰ φραγμοῦ τοῦ αὐτοῦ μὲ τὸ πρῶτον ὕψους χωρίζεται τῶν θεατῶν· ἀλλ' ὅπως προφυλαχθῇ τῶν προσβολῶν τοῦ ταύρου ἐπιτίθεται εἰς δύο σχεδὸν ποδῶν ὕψος διπλῆ γραμμὴ σχηματιζομένη ὑπὸ δύο κάλων ἐπὶ πασσάλων προσηλωμένων, καὶ ἐπέχουσα τόπον περιβόλου. Αἱ θέσεις αἱ ἐγγίζουσαι τὸν φραγμὸν τοῦτον εἰσὶν αἱ μᾶλλον ἐπιζητούμεναι.

Ἐκεῖ βλέπousι τὴν μάχην ἐκ τοῦ συστάδην, καὶ ἐκτὸς τούτου ὁ ταῦρος ὑπερπηδᾷ τὸν πρῶτον φραγμὸν καὶ περιστρέφεται μακρινῶς ἐν τῷ στενῷ σταύλῳ. Δύναται ἐν τῇ διαβάσει του νὰ τῷ δώσωσι ῥαβδισμούς, νὰ ἀποσπάσωσι τὰς ταινίας του, καὶ νὰ ἐκσφενδονίσωσι κατ' αὐτοῦ τὰς δριμυτέρας καὶ μᾶλλον ἀλλοκότους φράσεις.

Ἐν τοσοῦτῳ αἱ βαθμιῶδες καὶ τὰ θεωρεῖα πληροῦνται, ἢ ὥρα προχωρεῖ καὶ οὐδεμία πλέον ὑπάρχει θέσις κενή. Οὐδὲν περιεργότερον τοῦ πλήθους τούτου τοσοῦτον ἐνθέρμου ὅσον καὶ τὸ καθέτως πίπτον θάλαμος· αἱ γυναῖκες εἶνε γυμνοκέφαλοι, ὡς πάντοτε, καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ῥιπιδίου προφυλάττονται. Μακρόθεν ἤθελε τις νομίσει ὅτι βλέπει μυρμηκιῶντα καὶ κινούμενα πλήθη ἀχυρίνων πύλων· εἶνε τὰ χάρτινα στρογγύλα ῥιπίδια ἐπὶ τῆς ἄκρας μικρᾶς ῥάβδου, τὰ ὅποια πωλοῦσιν ἔξω ἀντὶ ὀλίγων σολδιῶν καὶ τὰ ὅποια μεταχειρίζονται μάλιστα καὶ οἱ ἄνδρες. Περὶ τὸ τέλος τῆς ταυρομαχίας, ὅταν ὁ ἥλιος ἀφήσῃ πλέον τὸ ἀμφιθέατρον, οἱ καπνίζοντες καίουσιν τὰ μικρὰ ταῦτα ἀλεξήλια ὅπως ἀνάψωσι τὰ σιγὰρα των.

Εἰς τὰς 5, εἰς τὸν ἦχον τῶν σαλπίγγων, εἰσέρχονται 20 σχεδὸν

χωροφύλακες ἔφιπποι ὅπως κενώσωσι τὴν πλατεῖαν· τοῦτο ὀνομάζεται τὸ *desbejo*. Οἱ ζηλωταὶ ἢ *aficiónados*, οἱ βαδίζοντες ἔτι, ἐπανέρχονται εἰς τὰ θρανία των καὶ τὰ θεωρεῖα. Ἡ πλατεῖα εἶνε ἐλευθέρα, καὶ ἰδοὺ ἡ ἐπίσημος τῶν μαχητῶν εἴσοδος.

Ἐπὶ κεφαλῆς οἱ *picadores* ἔφιπποι· οὗτοι, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἵπποι των, θὰ δεχθῶσι μετ' ὀλίγον τὰς πρώτας τοῦ ταύρου προσβολὰς· φοροῦσι πῖλον μάλινον λακόφαιον, κεκοσμημένον διὰ στενῶν ταινιῶν, χιτῶνιον, μεταξίνην ζώνην, τὰς δὲ κνήμας ἔχουσι κεκαλυμμένας διὰ σιδήρων, ἰδίᾳ δὲ τὴν δεξιάν, διότι ἐκ τοῦ μέρους τούτου θὰ προσβάλωσι τὸν ταῦρον, τοὺς δὲ πόδας των στηρίζουσιν ἐπὶ μεγάλων ἀναβολέων· ὡς ὄπλα φέρουσι λόγχην μακρὰν ἀπολήγουσαν εἰς σίδηρον δῦν δακτύλων. Οἱ *picadores*, φαίνονται μόνον εἰς τὴν πρώτην πράξιν τοῦ δράματος· αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ φονεύσουν τὸν ταῦρον, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν κεντήσουν καὶ νὰ τὸν παροργίσουν. Οἱ ἵπποι των, ἂν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τοὺς μόλις κινουμένους σκελετοὺς, τοὺς ὁποίους ἀναβαίνουσι, φέρουσι ταινίαν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν· ὁ δεξιὸς προπάντων ὀφθαλμὸς εἶνε ἐξ ὀλοκλήρου κεκαλυμμένος, διότι κεῖται πρὸς τὸ μέρος τοῦ ταύρου, πρὸ τοῦ ὁποίου βαδίζει ὁ ἵππος μετὰ συστολῆς εὐκόλως ἐννοουμένης.

Μετὰ τοὺς *picadores* ἔρχονται οἱ *Muhos*, φέροντες ἐνδυμασίαν χορευτῶν, δηλ. βραχείας ἀναξυρίδας ἐξ ὀλοσηρικοῦ, περικνημίδας καὶ μεταξίνον χιτῶνα· ὅλα ταῦτα εἶνε κεχρωματισμένα διὰ τῶν λαμπροτέρων καὶ ἐλκυστικωτέρων χρωμάτων. Εἰσέρχονται ἀναπτύσσοντες ἔμπροσθεν αὐτῶν τὰς κώπας των καὶ τοὺς μεταξίνους μανδύας δι' ὧν ἐκθαμβοῦσι, παροργίζουσι, παρεκτρέπουσι τὸν ταῦρον. Ἐρχονται ἀκολούθως οἱ *banderillos*, τὴν αὐτὴν σχεδὸν φοροῦντες ἐνδυμασίαν. Οὗτοι κρατοῦσι μικρὰ τόξα κεκοσμημένα διὰ χαρτίνων ταινιῶν καὶ λήγοντα εἰς ὀξεῖαν σιδηρᾶν αἰχμήν, ἣν πρέπει νὰ ἐμβυθίζωσιν εἰς τοῦ ταύρου τὸν τράχηλον.

Ἴδου τέλος τὸ πρῶτιστον πρόσωπον τῆς τραγωδίας, ἂν ἐν τούτοις ὁ ταῦρος δὲν διαφιλονεικῆσῃ αὐτῷ τὸν τίτλον τούτον· εἶνε ὁ ἄλλοτε καλούμενος *matador*, καὶ τώρα ἀπλούστερα ὀνομαζόμενος «τὸ ξίφος» *espada*. Οἱ *espadas* εἶνε συνήθως δῦν ἢ τρεῖς καὶ εἰς ἐκάστην ταυρομαχίαν φονεύονται ἐν γένει ἕξ ταῦροι. Ἡ ἐνδυμασία τῶν πρώτων τούτων προσώπων εἶνε σχεδὸν ὁμοία πρὸς

τὴν τῶν συντρόφων των, ἀλλ' εἶνε πλουσιωτέρα· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀξίζουσι 4 ἕως 5 χιλ. φράγκων. Ἡ διευθέτησις τῆς κόμης των εἶνε ἀρκετὰ περιέργως, ἔχει ὄψιν ἀγρίας γραίας γυναικός. Οἱ espades ἔχουν διακριτικόν τι σημεῖον τὸν ἀλουργῆ ἢ πορφυροῦν μανδύαν, τὴν muleta, ἣν μόνον οὔτοι δύνανται νὰ φέρωσι. Ὅταν ἔχωσιν εἰς χεῖρας τὸ ξίφος, κρατοῦσι διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὴν muleta ἐπὶ μικρᾶς ράβδου· διὰ τῆς αἵματοχρόου ταύτης σημαίας παροργίζουσι τὸν ταῦρον καὶ διαφεύγουσι τὴν μανίαν αὐτοῦ. Τὸ πλῆθος γνωρίζει τὰ πρόσωπα ὄλων τούτων τῶν ἀγωνιστῶν καὶ καλεῖ αὐτοὺς διαβαίνοντας. Οἱ περιφημότεροι σήμερον εἶνε ὁ Γάτος, ὁ Κουχαρές, καὶ ὁ Γαϊτάνος· τοὺς εἶδα καὶ τοὺς τρεῖς πολλάκις εἰς ἀγῶνα.

Ἡ συνοδεία περατοῦται δι' ἡμιόνων κεκοσμημένων διὰ ταινιῶν καὶ κωδωνίσκων καὶ συρουσῶν σχοινίων μετὰ συνοχμοῦ. Ὅταν τελειώσῃ ἡ μάχη, αἱ ἡμίονοι αὐται θὰ ἔλθωσι νὰ παραλάβωσι τὰ πτώματα τῶν ἐκκοιλιασθέντων ἀλόγων καὶ τὸν εὐγενῆ ταῦρον· τὰ μεταφέρουσι καλπάζουσαι καὶ σύρουσαι αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Καὶ τώρα ὅτε σὰς εἶδειξα τὸν στρατὸν τῶν μαχητῶν, θὰ σὰς διηγηθῶ τινὰς ἐκ τῶν σκηνῶν ὧν ἐγενόμην θεατῆς.

Ὡς δράμα ἀληθὲς καὶ τοῦτο, δὲν ἤθελεν εἶναι πλήρες, ἂν ἔλειπε τὸ κωμικόν του μέρος. Τὸ μέρος τοῦτο παρίσταται, ἀναγκάζομαι νὰ τὸ εἶπω, ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῆς ἐξουσίας, τοῦ alguazil. Ἐνδεδυμένος ὡς κλητῆρ κωμωδίας, ὀλόμαυρα, φέρει πρὸς τούτοις πῖλον μὲ μαῦρα πτερά, ὑφίσταται ἀκαταπαύστως τοὺς χλευασμοὺς καὶ τοὺς συριγμοὺς τοῦ λαοῦ. Ὁ πρῶτος alguazil, ἔφιππος, αἰτεῖ παρὰ τοῦ προέδρου τὴν ἄδειαν ὅπως ἀρχίσῃ τὴν ταυρομαχίαν. Ὁ πρόεδρος ρίπτει αὐτῷ τὴν κλεῖδα τοῦ toris, τὴν ὁποίαν λαμβάνει, ἂν δυνηθῆ, ἐντὸς τοῦ πίλου του, καὶ τὴν ὁποίαν φέρει εἰς τὸν φύλακα· εἶτα δὲ φεύγει καλπάζων καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ συριγμῶν.

Μία ἐκ τῶν ὠραιωτάτων στιγμῶν τοῦ θεάματος εἶνε ἡ εἰσόδος τοῦ ταύρου. Ὅλοι οἱ μαχηταὶ εἶνε διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς κονίστρας· τριάκοντα χιλιάδες διαπύρων ὀφθαλμῶν στηρίζονται ἐφ' ἑνὸς καὶ μόνου σημείου. Ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ διέρχεται ὡς χεῖμαρρος τὸ μεγαλοπρεπὲς ζῶον. Ὁ ταῦρος, κατατεθαμβημένος ὑπὸ τῶν

πυρίνων τοῦ ἡλίου κυμάτων, ἐκπεληγμένους, κατεπτοημένους ὑπὸ τῶν ὑποδεχομένων αὐτὸν φωνῶν καὶ ἐκ τῆς θεᾶς ὄλων ἐκείνων τῶν ἀνθρωπίνων κεφαλῶν, τρέχει δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ μετ' ἀπιστεύτου ἐλαφρότητος. Οἱ chulos τὸν πλησιάζουσι καὶ ταραττοῦσι τὰς κάππας τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· ὅταν ὁ ταῦρος μέλλῃ νὰ ἐφορμήσῃ κατ' αὐτῶν, οὗτοι φεύγουσι διαγράφοντες καμπύλας, καὶ ἀφικνοῦνται οὕτω μέχρι τοῦ φραγμοῦ. Θέτουσι τὸν πόδα τῶν ἐπὶ τῆς βαθμιδος καὶ πηδῶσιν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἐν τῷ ὁ ταῦρος ὅστις ἐμελλε νὰ πλήξῃ αὐτούς, πλήττει διὰ τῶν κεράτων του ματωδῶς τὰς κάππας καὶ τὰς σανίδας. Οὐδὲν ἐξισοῦται πρὸς τὴν κομψότητα καὶ τὴν θαυμασίαν εὐστροφίαν τῶν δρομέων τούτων· καθ' ἣν στιγμὴν νομίζει τις αὐτούς προσβληθέντας, ἀπλῆ ἡμιστροφή τοὺς σώζει. Εἶδον ἓνα ἐξ αὐτῶν ὅστις θὰ ἐτραυματίζετο πάντως, ὅτε οἱ θεαταὶ συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ ρίψωσι τοὺς πῖλους τῶν πρὸς τὸν ταῦρον, ὅστις ἐστράφη νὰ ρίφθῃ ἐπὶ τοῦ νέου τοῦτου θύματος. Ὁ ἄνθρωπος ἐσώθη καὶ ἔσπευσε νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκεῖνους οἵτινες ἔσωσαν αὐτὸν οὕτω ἐπιτυχῶς.

Ὁ ταῦρος καλπάζων διατρέχει τὸν κύκλον τοῦ περιβόλου, καὶ οἱ chulos, τὸν πόδα ἔχοντες ἐπὶ τῆς βαθμιδος, πηδῶσιν ἄνωθεν τοῦ δρυφράκτου καὶ διαβαίνουνσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὡς ἀστραπαί. Ἄλλὰ σκιά τις ἀνορθοῦται ἐνώπιόν του· εἶνε ὁ picador ἔφιππος, προτείνων τὸ δόρυ· ὁ ταῦρος ἴσταται ἐν δευτερόλεπτον, ὡσεὶ κατεμέτρει τὸν ἄγνωστον τοῦτον ἐχθρόν, ἀκολούθως ὀρμᾷ, τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω ἔχων, ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζώου, καὶ διὰ τρομεροῦ τῆς κεφαλῆς κτυπήματος ἀναρπάζει ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ταραττει αὐτούς ἐπὶ τῶν κεράτων του. Ἐνίοτε διὰ τοῦ πρώτου κτυπήματος ρίπτει αὐτούς κατὰ τοῦ φραγμοῦ ὡσεὶ ἐξεσφενδονίζοντο ὑπὸ τοῦ καταπέλτου· τότε ὁ picador κυλίνεται μετὰ τοῦ ἵππου του ἐν τῷ κονιορτῷ, καί' ἐπειδὴ τὸ βάρος τῶν ἐνδυμάτων του καὶ τῶν παραμηρίδων παρακωλύει αὐτὸν νὰ κινήται ἐλευθέρως, τὸν ἔσχατον θὰ διέτρεχε κίνδυνον, ἂν οἱ εὐκίνητοι chulos τρέχοντες μὲ τὰς κάππας τῶν μὴ ἀπεμάκρυνον τὸν ταῦρον. Δυστυχῶς ἐνίοτε φθάνουσι λίαν ἀργά, ἢ ὁ ἐξηγριωμένος ταῦρος δὲν ἐννοεῖ ποσῶς νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν λείαν του. Εἶδον picador ἀνατραπέντα, ὃν ὁ ταῦρος κατεπλήγωσεν ἀσπλάγχχνως· τὸ αἷμα ἐκοκκί-
νι-

ζε τὸν χιτῶνα του καὶ μετήνεγκον αὐτὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου ἐμάθομεν ὅτι ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ἄλλως τε τὰ τοιαῦτα εἶνε πολὺ σπάνια, καὶ φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶνε ῥωμα-λεώτατοι· εἶδον τὸν καλήτερον picador τῆς ἐποχῆς, τὸν Καλδερὸν, ὅστις καὶ τοι θορυβηθεὶς ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τῆς πτώσεώς του καὶ παρασυρθεὶς ἐκτὸς τῆς κονίστρας, ἀνεφάνη ἐντούτοις μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ὑπὸ τὴν βοήν τῶν χειροκροτημάτων· ὁ θρίαμβος τοῦ picador συνίσταται εἰς τὸ νὰ μείνη ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου ὅτε ὁ ταῦρος, ἀφ' οὗ ἐκκοιλιάσῃ τὸν ἵππον, ἀνυψοῖ αὐτὸν μετὰ τοῦ ἱπέως καὶ διὰ κλονισμῶν τρίς καὶ τετράκις ἐπαναλαμβανομένων, ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ καταλίπωσι τὴν γῆν καὶ φέρει αὐτούς, οὕτως εἶπεῖν, ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ του τραχήλου. Τότε πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ μαχητὴς νὰ τηρήσῃ τὴν ἰσόρροπον θέσιν του ἄχρις ὅτου ὁ ταῦρος, ἀποσπῶν ἀπὸ τῶν πλευρῶν τοῦ ἵππου τὰ καθημαγμένα του κέρατα, ἀπαντήσῃ εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ chulos.

Καὶ ὁ ἵππος; ὦ! ὁ ἵππος! δὲν πρέπει τις νὰ ὀμιλῇ πολὺ δι' αὐτόν, ὡς οὔτε νὰ τὸν βλέπῃ· εἶνε τὸ εἰδεχθές, τὸ ἀκάθαρτον, τὸ ἀηδὲς μέρος τοῦ θεάματος. Λέγουσιν ὅτι οἱ σπουδασταὶ τῆς ἰατρικῆς αἰσθάνονται συχνάκις λιποθυμίαν εἰς τὸ πρῶτον μάθημα τῆς κλινικῆς· τοιοῦτου εἶδους μάθημα θὰ λάβουν καὶ ὅσοι μεταβῶσιν εἰς τὰς ταυρομαχίας. Πρέπει ἐν τοσοῦτῳ νὰ εἶπω διὰ νὰ ἦμαι ἀφηγητὴς εἰλικρινῆς, ὅτι ὁ ταῦρος βυθίζει καὶ θάπτει τὰ κέρατά του εἰς τὸ στῆθος ἢ τὴν καρδίαν τοῦ ἵππου. Καὶ ὅταν μὲν εἰς τὸ στῆθος, τὸ δυστυχὲς ζῶον προχωρεῖ ἔτι βήματά τινα, ἐν ᾧ τὸ αἷμα του τρέχει ποταμηδόν, καὶ κάμπτεται ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ picador· μένει ἐκτεθειμένον ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ἀποθνήσκει ἐν σπασμοῖς, τοὺς ὁποίους δὲν παρατηροῦσι, διότι τὰ βλέμματα ἔλκονται ἀλλαχοῦ. Ὅταν δὲ ὁ ἵππος εἶνε ἐκκοιλιασμένος μόνον ἐξακολουθεῖ νὰ τρέχῃ· ὁ picador τὸν καταπληγόνει διὰ τῶν πτερνιστήρων του, οἱ ἵπποκόμοι τὸν καταβάλλουσι διὰ τῶν ῥαβδισμῶν των. Τὸ πλῆθος κραυγάζει: Fuora! Fuora! (ἔξω! ἔξω!). Καὶ τοι δ' ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελῶν ὁ ἵππος οὗτος θέλει ῥαφεῖ καὶ χρησιμεύσῃ ἐκ νέου. Ἐνίοτε εἰς ταῦρος φονεῦει καὶ ἀφίνει ἐπὶ τῆς ἄμμου τέσσαρας, πέντε, ἕξ ἵππους· ἄλλοτε διατρέχων ὡς νικητὴς τὸ πεδῖον τῆς σφαγῆς, rugiens et quærens quem devoret, ἀπαντᾷ ὑπὸ

τούς πόδας του τὸ πτώμα ἵππου τινος· τότε στρέφει καὶ περιστρέφει τὸν ἀδρανῆ τοῦτον ὄγκον καὶ τὸν ταράττει ὡς εἰδεχθῆ σημαίαν. Εἶδον ἕνα ταῦρον εὐρόντα πρὸ τῶν ποδῶν του τὸ σῶμα ἵππου ὅστις ἐφαίνετο ἀποθανών, ἀλλ' ὅστις ἐξῆ εἰσέετι, καὶ κινήσαντα αὐτὸν διὰ τῆς κεφαλῆς του, ὁ δὲ ἵππος ὡς προσβλήθεις ὑπὸ βολταικῆς στήλης, ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν λειψάνων τῶν κνημῶν του καὶ ἔφυγε καλπάζων καὶ λακτίζων ἀπελπιστικῶς.

* Ἄς ἀποτρέψωμεν τὰ βλέμματα ἀπὸ τοῦ ἀηδοῦς τούτου θεάματος καὶ ἄς ἀκολουθήσωμεν κατὰ προτίμησιν τὸν ταῦρον. Ὁ picador, ὡς σᾶς εἶπον ἤδη, φέρει μακρὰν λόγχην ἀπολήγουσαν εἰς σιδηρᾶν αἰχμὴν, δι' ἧς κεντᾷ τὸν τράχηλον τοῦ ταύρου. Τὸ ζῶον, τετραυματισμένον καὶ αἱματόφυρτον ἤδη, διστάζει ἐνίοτε καὶ ποδοκτυπᾷ τὴν ἄμμον πρὶν ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὴν προσβολήν· σιδηρᾶ αἰχμὴ ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς λαβῆς νὰ εἰσελάσῃ βαθύτερον· ἀλλ' εἶδον μίαν ἡμέραν τὴν λόγχην νὰ εἰσέλθῃ ὀλόκληρος μετὰ τῆς λαβῆς, ὑπὸ τὸ δέρμα τοῦ ταύρου, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ ὁ picador νὰ τὴν ἀποσπάσῃ· ὁ ταῦρος ἐν τῇ παραφορᾷ του ἐπληττε τὸν ἀέρα διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης λόγχης ὡς διὰ ράβδου. Φέρει πάντοτε τὸ βέλος τοῦτο τοῦ Νέσσου προσκεκολλημένον εἰς τὰς πλευράς του, ἐπήδησε δι' ἑνὸς ἄλματος εἰς τὸν φραγμὸν καὶ εἰς τὸν δῖλον μόλις ἠδυνήθησαν νὰ τῷ ἀποσπάσωσιν αὐτόν. Με εἶπον ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο οὐδέποτε ἄλλοτε συνέβη.

* Ἀλλὰ τὸν λαὸν πρὸ πάντων, τὸν λαὸν πρέπει νὰ ἰδῆτε, διότι καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἀποτελεῖ μέρος τοῦ θεάματος. * Ἄ! τί φωναί! ὅιος ἐνθουσιασμός! οἶα μέθη! οἶα παραφορά! ὅταν ὁ ταῦρος καταγάγῃ καλὸν κτύπημα, ὅταν συντρίψῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ἐπὶ τοῦ φραγμοῦ, καὶ ὅταν τοὺς ρίψῃ εἰς τὸν ἀέρα ὡς νὰ ἐπαίζε ζυγὰ ἢ μονά, τότε τὸν χειροκροτοῦσι μετὰ μανίας. Bravo, toro! bravo! * Ἀλλ' ἂν ἦνε δειλός, ἂν ἀρνῆται τὴν μάχην, ἂν φθάνων πρὸ τοῦ picador κινή τὴν κεφαλὴν καὶ φεύγῃ, τότε ἀκούονται κατάραι. Δὲν θὰ σᾶς μεταφράσω, οὔτε θὰ σᾶς ἐπαναλάβω ἰσπανιστί, οὐδὲ εἰς τὴν λατινικὴν θὰ σᾶς εἶπω, ἥτις παραβλέπει τὴν εὐσχημοσύνην, τὰς ὕβρεις τὰς ὁποίας ἐπισωρεύουσι κατὰ τῶν ζῶων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Τὰ ἔδρανα εἶνε πλήρη· ὁ λαὸς εἶνε ὁ κύριος, καὶ ὁλος ὁ κόσμος εἶνε λαός. Ὑπάρχει ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ

φύσει ὅταν αὐτὴ δὲν εἶνε κατηνασμένη καὶ καταδεδαμασμένη ὑπὸ τῆς θρησκείας, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀξιοπρεπείας, ἐνυπάρχει τι τὸ σκληρὸν καὶ τὸ ἄγριον τὸ ὁποῖον καθεῦδει, καὶ τὸ ὁποῖον σπινθήρ τις ἀρκεῖ ὅπως διεγείρῃ καὶ ἀναρρίψει. Οὕτως οἱ λέοντες καὶ αἱ τίγρεις ἐξημερωθέντες πρὸς καιρὸν ἐξάπτονται ὅταν αἰσθανθῶσι τὴν σάρκα ἢ ὀσφρανθῶσι τὸ αἷμα. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο τῶν ταύρων, παρατηρήσατε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά, ἐν οἷς, περισσότερον παρὰ εἰς τοὺς ἄνδρας, ὁ χαρακτήρ διατελεῖ ἐν καταστάσει ὀρμεμφύτου· θὰ ἴδητε τὰ παιδιά νὰ χειροκροτῶσι μετὰ παραφορᾶς· θὰ ἴδητε τὰς μεγαλοπρεπεῖς δεσποινίδας, διαπύρους ὡς τὸν Βάκχον, τοὺς ῥώθυνας ἐχούσας εἰς τὸν ἀέρα, τὴν κόμην εἰς τὸν ἀέρα, τοὺς ὤμους εἰς τὸν ἀέρα, νὰ ἐγείρωνται ἐκάστην στιγμὴν δι' ἀκαταμαχίτου ὀρμῆς καὶ νὰ εἰσπνέωσι μετὰ μέθης τὴν θέαν τοῦ ἡλίου καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ αἵματος.

Ὅταν ὁ ταῦρος εἶνε ἀδρανής, ὅταν δὲν προσβάλλῃ παρακολουθεῖται ὑπὸ συριγγῶν καὶ φωνῶν. Ἐπανεῦρον εἰς τὴν κονίστραν τὸ περιφημον ἄσμα τῶν Λυχνίσκων. Ἐπὶ τοῦ ἤχου τούτου τὸ πλῆθος ψάλλει, alcoral! alcoral! εἰς τ' ὀπισθαύλιον! εἰς τ' ὀπισθαύλιον! ἢ φωνάζει Fuego! Fuego! ζητεῖ δηλαδὴ ῥάβδους πυροτεχνημάτων, διὰ τῶν ὁποίων κεντᾷ τὸν τράχηλον τοῦ ταύρου, καὶ αἵτινες πλήττουσαι ἐπὶ τῶν ὠτων καθιστῶσιν αὐτὸν μανιώδη. Δὲν συνέπεσε νὰ ἴδω τὰs banderillas de fuego τὰς ὁποίας ἄλλως τε σπανίως παραχωροῦσι καὶ τὰς ὁποίας δὲν δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσιν ὅτε ὁ ταῦρος προσέβαλεν ἤδη ἓνα picador. Ὅταν τὸ πλῆθος ἐξαφθῇ γίνεται ἐπίσης μανιώδες ὡς ὁ ταῦρος· φωνάζει, συρίζει, κινεῖ τὰ ῥινόμακτρά του, καὶ αἱ χιλιάδες αὐταὶ τῶν κινουμένων βραχιόνων εἶνε περίεργον θέαμα. Ἐπειδὴ ὁ ἔκτος καὶ ὁ τελευταῖος ταῦρος τῆς ἡμέρας ἐφάνη δειλός, ὄλη ἢ αἰθουσα ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἐρρυθμῶς: otrotoro! otrotoro! διὰ νὰ φέρουν καὶ ἑβδόμον δι' ἐξόδων τοῦ ἐργολάβου. Βλέποντες τοὺς picadores νὰ εἰσέρχονται εἰς τὴν κονίστραν, ἐνόμισαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι ὁ πρόεδρος ἐνέδωκεν εἰς τὴν κοινὴν αἴτησιν, καὶ τὸν ἐχειροκρότησαν ζωηρῶς· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐφονεύθη ὁ ἔκτος, ἔγεινεν ἄφαντος.

Οἱ picadores εἶνε ἡ πρώτη πράξις, οἱ banderillos εἶνε ἡ δευτέρα· ἀφοῦ ὁ ταῦρος ἐξολοθρεύσῃ ἤδη ἱκανοὺς ἵππους καὶ

δὲν τολμᾷ πλέον νὰ προσβάλῃ, φωνάζουν : Banderillos ! καὶ αἱ σάλπιγγες προαγγέλλουσι τὴν εἴσοδον τῶν νέων μαχητῶν. Ὁ ἀγὼν εἶνε ἐπικίνδυνος, ἀπαιτεῖ τελείαν ταχύτητα καὶ ἀκρίβειαν, συνίσταται δὲ εἰς τὸ νὰ τοποθετηθῇ ὁ μαχητὴς ἐναντίον τοῦ ταύρου καὶ διαπερῶν τοὺς βραχίονας μεταξὺ τῶν κεράτων του, νὰ τῷ ἐμπήξῃ εἰς τὸν τράχηλον δύο μικρὰ βέλη, ὅταν χαμηλώσῃ τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ του. Σπανίως εἶδον τοὺς banderillos ν' ἀποτύχῃσι εἰς τοῦτο, τίνες δὲ τὸ ἐκτελοῦσι μετὰ ζήλου. Ὁ εὐγενὴς ταῦρος ἐρεθιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀκιδωτῶν τούτων βελῶν, ὡς μεγάλη καρδιά σπαρασσομένη ὑπὸ τῶν νυγμάτων καρφίδος, κινεῖ τὴν κεφαλὴν μετὰ μανίας, καὶ ὅσον περισσότερο τὴν ταράττει, τόσο περισσότερο τὰ βέλη εἰσέρχονται εἰς τὴν σάρκα του. Κατασκευάζουσι τὰς banderillas μετὰ φαντασιώδους ποικιλίας, ἄλλοτε μὲν κοσμοῦντες διὰ χαρτίνων διατομῶν, ἄλλοτε δὲ διὰ στεφάνων καὶ ῥοδίνων ταινιῶν. Ἡμέραν τινα ὅτε τὸ θέαμα εἶχε εὐσεβῆ σκοπόν, τὰ τόξα ἔφερον πολλὰς μικρὰς χαρτίνας πυξίδας, αἵτινες περιεῖχον περιστεράς, καὶ ἠνοιγόντο ὅταν ἡ αἰχμὴ ἐπληττε τὸν ταῦρον. Ἡ πλήρης χάριτος αὐτῆ ἐφεύρεσις μοὶ ἐφάνη στεφθεῖσα ὑπὸ ἐπιτυχίας μεγίστης.

Ὁ δυστυχὴς ταῦρος ταλαιπωρούμενος καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀοράτων καὶ ἀκατασχέτων βελῶν ἐκβάλλει μυκηθμούς, πληροῦντας τὸν ἀέρα καὶ ἐπικρατοῦντας, ὡς ὁ κεραυνός, τῆς φωνῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἦθελεν εἶπει τις ὅτι φωνάζει μεγαλοφώνως ἐχθρόν ἄξιον ἑαυτοῦ, ὅπως καὶ εἰς τὰ δράματα τοῦ Σαίκοπηρ σαλπισμοὶ ἀναγγέλλουσι τὴν μεταβολὴν τῆς σκηνῆς καὶ τὴν εἴσοδον νέων μαχητῶν. Ἴδου οἱ σαλπισμοί, ἰδου ἡ τρίτη πρᾶξις, ἰδου ἡ ἀληθὴς μάχη, ἡ ἀληθὴς μονομαχία, καὶ τὸ εὐγενὲς ζῶον μέλλει νὰ εὐρεθῇ κατὰ πρόσωπον μετὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ espada προχωρεῖ ἐνώπιον τοῦ θεωρείου τοῦ προέδρου ὅπως ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ φονεύσῃ τὸν ταῦρον. Ὁμνυεὶ μετὰ πολλῶν χειρονομιῶν ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ τὸ χρέος του, ἀκολούθως ἀναρρίπτει εἰς τὸν ἀέρα τὸν μικρόν του πῖλον καὶ προβαίνει μόνος πρὸ τοῦ ταύρου· διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ ξιφίδιον, ἀληθῆ τολδικὴν λεπίδα, διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ αἱματόχρουν ἐριοῦχον του, τὴν muleta. Προχωρεῖ, ἐκτείνει τὸ ἐρυθρὸν ἐριοῦχον ἐπὶ τῆς μικρᾶς του ρά-

βδου καὶ τὸ ταραττει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ταύρου, ὅστις ἐφορ-
μᾷ τυφλῶς ἐπὶ τῆς ἀπατηλῆς ταύτης λείας. Ὁ espadas πρέπει
νὰ ἐκλέξῃ, ὅπως πλήξῃ, τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ ταῦρος νεύει τὴν
κεφαλὴν διὰ νὰ κτυπήσῃ διὰ τῶν κεράτων του.

Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν εἶπῃ τις, εἶνε τρομερά, ἐπίσημος, μεγα-
λοπρεπῆς ἢ στιγμὴ ἐκείνη καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἴσεται ὄρθιος ἀκί-
νητος, ἀπέναντι τοῦ ταύρου, προσηλωμένον ἔχων τὸν ὀφθαλμὸν καὶ
ὑψωμένον τὸ ξίφος. Πρέπει νὰ ἔχῃ καρδίαν, χεῖρα καὶ χαλύβδινα
νεῦρα. Ἡ ξιφοβολὴ πρέπει νὰ δοθῇ κατ' εὐθείαν ἐν μέσῳ τῶν ὤμων,
δηλαδὴ μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου καὶ τῆς ὠμοπλάτης, καὶ μία
μόνη πολλακίς ξιφοβολὴ ἀρκεῖ. Τὸ ξίφος τότε εἰσέρχεται ἄχρι τῆς
λαβῆς καὶ ὁ ταῦρος, ἀφ' οὗ κλονισθῇ πρὸς στιγμὴν κάμπτεται καὶ
πίπτει. Ἐνίοτε εἶδον espadas ἀναγκαζομένους νὰ δώσωσι πέντε
ἔξ ξιφοβολὰς πρὶν φονεύσωσι τὸν ταῦρον, καὶ τότε συρίζονται
μέχρις ὑπερβολῆς. Τὸ πλῆθος δὲν συγχωρεῖ ποσῶς τὴν εἰς τὸ πλευ-
ρὸν τοῦ ταύρου διδομένην ξιφοβολήν, τὴν διαπερῶσαν τοὺς πνεύ-
μονας. Εἶνε τότε ἀληθὴς φόνος, τὸ ζῶον φονεύεται ἄνευ μάχης
καὶ ἀποθνήσκει πεπνιγμένον.

Ἡ μεγαλειτέρα καὶ δυσκολωτέρα ἐπιδεξιότης συνίσταται εἰς τὸ
νὰ ὑποδεχθῇ τις τὸν ταῦρον, περιμένων μὲ ὑψωμένον ξίφος ὅπως
ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν του καὶ τότε τὸν ἀφήσῃ νὰ ὀρμήσῃ. Μίαν
ἡμέραν ὁ Κουχαρὲς ἦτον ἀπέναντι ταύρου, ἔχων ὑψωμένον τὸ ξί-
φος ὅτε τρομερά τις φωνὴ ἐφώνησε: Ah! que no lo recibe od!
δὲν θά δυνηθῇ νὰ τὸν ἀντικρούσῃ! Καὶ παρευθὺς ἤρχισαν νὰ
ψάλλωσιν ἐρρυθμῶς: ah que no! ah que no! Ὁ Κουχαρὲς ἀ-
γανακτήσας ἐδέχθη τὴν προσβολὴν ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταβάλλῃ τὸν
ταῦρον.

Τὸ πληγωμένον ζῶον φέρει τὸ ξίφος ἐντὸς τοῦ ὤμου του. Οἱ
chulos φθάνουν μὲ τὰς κάππας των, ἐπὶ τῶν ὀπίσθων ρίπτεται ὁ
ταῦρος. Κατὰ τὰ θορυβώδη σκιρτήματά του ἀποτινάσσει τὸ ξίφος,
τὸ ὅποῖον πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα. Ἄλλοτε ἢ χαλύβδινος λεπίς ἐξα-
κολουθεῖ νὰ βυθίζεται ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῆς βάρους καὶ ὑπὸ τῶν κι-
νημάτων τοῦ ταύρου καὶ χώνεται μέχρι λαβῆς. Τότε φέρουν ἔτε-
ρον ξίφος. Πρέπει νὰ ἔχωσι τεραστίαν δύναμιν οἱ ταῦροι διὰ νὰ
δύνανται νὰ τρέχωσι καὶ μάχωνται μετὰ τοιούτων πληγῶν, καὶ

πράγματι ἔχουσι γενναιότητα ἴσῃν τῇ δυνάμει των. Εἶνε ὀδυνηρὸν νὰ θαυμάζη τις τὴν ἀγωνίαν τοῦ εὐγενοῦς ζώου καὶ τὴν πάλην αὐτοῦ κατὰ τοῦ θανάτου ὑφ' οὗ προσεβλήθη. Κάμπτεται ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν του, ἔπειτα ἐγείρεται, περιπατεῖ, καὶ βαδίζει εἰσέτι, ἀκολουθῶς στρέφεται περὶ ἑαυτό, ἐκβάλλει τὸ αἷμα ποταμηδὸν ἐκ τοῦ στόματός του, καὶ κυλιέται τέλος ἐπὶ τῆς ράχεώς του ὅπως ποτὲ πλέον μὴ ἀνεγερθῆ. Τότε φθάνει ὁ *cachetore*, ὁ ἐγχειριδοφόρος, τὸ τελευταῖον τοῦ δράματος πρόσωπον, ὅστις λαμβάνων ἐκ τῶν κεράτων τὸν ἐκπνέοντα ταῦρον, βυθίζει τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὸν νωτιαῖον του μυελόν, καὶ παρευθὺς πᾶσα κίνησις παύει. Ἀκούεται ὁ κρότος τῶν κωδωνίσκων· αἱ ἡμίονοι εἰσέρχονται ὅπως παρασύρῳσι τὰ πτώματα τῶν ἵππων κατ' ἀρχάς. Προσδεμένοι εἰς τὴν ἄκραν σχοινίου, κυλίνονται οὗτοι ἐπὶ τῆς ἄμμου, καλπαζουσῶν τῶν ἡμιόνων. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μεταφέρουν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ταύρου. Ῥίπτουσιν ἄμμον ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ αἵματος, καθαρίζουν τὴν πλατείαν καὶ νέα ἄρχεται ταυρομαχία.

Αἱ ταυρομαχίαι διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλην, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουσιν ἀλλήλας· οὐδέποτε εἶδον δὺν ὁμοίας· ὁ κίνδυνος, ἡ μάχη, ὁ θάνατος, παρουσιάζουν ἀπείρους ποικιλίας. Καὶ αὐτοὶ οἱ μαχηταὶ εἶνε ἀνόμοιοι, οἱ *espadas* ἔχουν τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς τῶν ἡμέρας. Οἱ τρεῖς πρῶτοι σήμερον ἐν Μαδρίτῃ εἶνε, ὡς εἶπον, ὁ Κουχαρές, ὁ Γαϊτάνος, καὶ ὁ Γάτος· ὁ Κουχαρές δὲν εἶνε πλέον νέος, ἀλλ' εἶνε πλούσιος, καὶ ἔνεκα τούτου δὲν ἀγαπᾷ πλέον νὰ κάμῃ τρέλλας, ἔχει ὅμως μεγάλην πεῖραν καὶ γνωρίζει κατὰ βάθος τὸν ταῦρον. Ὁ Γαϊτάνος, λέγουσι, γνωρίζει τὴν τέχνην ἀκαδημαϊκώτερον, τοποθετεῖται καὶ ἴσταται θαυμασιῶς ἐνώπιον τοῦ ταύρου· τὸν εἶδον ἐν μιᾷ μόνῃ ταυρομαχίᾳ νὰ φονεύσῃ διαδοχικῶς τοὺς τρεῖς ταύρους του διὰ μιᾶς καὶ μόνης ξιφοβολῆς· ὁ Γάτος εἶνε νέος, μειδιᾷ πάντοτε καὶ ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν φαντασιοκόπων· εἶνε σήμερον ὁ εὐνοούμενος τοῦ δημοσίου. Ἀνεγνώσατε ὠραίαν τινα γερμανικὴν τραγωδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἀθλητὴς τῆς Ραλέν». Αὐτὴν διενεοῦμην βλέπων τοὺς *toreros*, καὶ τὴν ἔπαρσιν τὴν ὅποιαν ἔχουν διὰ τὴν τέχνην των, καὶ τὴν μέθην ἣτις τοὺς κυριεύει ἐν τῷ θριάμβῳ των. Ὄταν ξιφοβολῇ τις ἐπιτύχῃ καλῶς, φρενητικαὶ χειροκροτήσεις ἀκούονται πανταχόθεν, τότε ὁ *espada*

περιφέρεται κύκλω τῆς κονιστρᾶς ὅπως συναγάγη τὰ εὖγε· τῷ ρίπτουσι ποῦρα, τὰ ὅποια συνάζουσιν οἱ ἀκόλουθοί του, καθὼς εἰς τὸ θέατρον συνάζουν τὰς ἀνθοδέσμας, τὰς ὁποίας ρίπτουν εἰς τὰς χορευτρίδας· τὸ μέγιστον σημεῖον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐνὸς θαυματοῦ εἶνε νὰ ρίψη τὸν πῖλον του· πίπτουσιν οὗτοι κατὰ δωδεκάδας καὶ τοὺς συνάζει ὁ espada, ἔπειτα δὲ τοὺς ρίπτει τυχαίως ἐντὸς τοῦ πλήθους καὶ οἱ πῖλοι ἐπιστρέφουν πάντοτε εἰς τὰς χεῖρας τῶν κυρίων των. Ὑπάρχουσι φανατικοὶ ρίπτοντες καὶ τὰ ἐνδύματά των ἔτι. Ἡ ἀπὸ τῶν θριάμβων προερχομένη μέθη, ὡς καὶ ἡ ἐκ τῶν συριγμῶν παραγομένη μανία, ὠθοῦσι τοὺς espadas εἰς τὰ κινδυνωδέστερα παιγνίδια καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν θάνατον.

Καὶ τώρα ἅς κάμη ἕκαστος, ὅπως θέλη, τὰς ἐπὶ τῶν ταυρομαχιῶν φιλοσοφικὰς του σκέψεις· ἐγὼ περιωρίσθην εἰς τὴν ἀφήγησιν. Ἐξεληθὼν ἐσπέραν τινα τοῦ ταυρομαχείου, τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἐπιπτεν ὁ ἕκτος ταῦρος, διημθύνθην εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Γαλλίαν. Εὕρισκόμεθα εἰς ἓνα ἐκ τῶν μηνῶν ἐκείνων τοῦ παραδείσου, τοὺς ὁποίους οἱ Ἴσπανοὶ καλοῦσι μῆνας τῆς κολάσεως, καὶ εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν ὅλοι ἐγκαταλείπουν τὴν Μαδρίτην, ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι τὴν ἐγκαταλείπωσι συγχρόνως, τὰ μέσα τῆς μεταβάσεως καταντῶσι δυσκολώτατα. Δύνασθε νὰ παρουσιασθῆτε τῇ 1 Ἰουνίου π. χ. εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τῆς Μαϊόνης, θὰ σᾶς ὑποσχεθοῦν μίαν θέσιν διὰ τὰς 15 Ἰουνίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μόνον εἰς τὸ αὐθαίρετον δὲν δύναται τις νὰ καταφύγη. Ἄν τὰ ἔχητε καλὰ μὲ τὴν Αὐλήν, κατορθώσετε νὰ σᾶς δώσουν διοικητικῶς μίαν θέσιν ληφθεῖσαν ἤδη, τοῦθ' ὅπερ πρέπει νὰ ἦνε πολὺ εὐχάριστον διὰ τὸν ἄλλον ταξειδιώτην. Κατώρθωσα λοιπὸν νὰ ἐπιβῶ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ ἰδοὺ ἀναχωροῦμεν διὰ Βαρκελόνην, τὴν βιομήχανον πόλιν, τὴν Μαγκεστρίαν τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Βαρκελόνη ἔχει τέσσαρας σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς, εἷς δὲ ἐκ τῶν σιδηροδρόμων τούτων, ὁ τῆς Ἀρενύσης διευθύνεται πρὸς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἰς Ἀρενύσιν λαμβάνομεν τὴν ταχυδρομικὴν ἄμαξαν, ἣτις μετ' ὀλίγας ὥρας μᾶς φέρει εἰς Περινιαν. Ἐδῶ μὲ ζητοῦν τὸ διαβατήριόν μου καὶ ἐννοῶ ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὸν τόπον μου.

(Γζῶν Λεμοῶν)

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ.

λήν, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ ὄνυχος ἐντὸς τοῦ δέρματος. Τέλος δὲ δύνανται διαφοροτρόπως νὰ βλάψωσι τὴν ὑγείαν.

Λοιπόν, εὐγενεῖς Κυρίαί, φέρετε πάντοτε ὑποδήματα τῶν ὁποίων τὰ τ α κ ο ὄ ν ι α νὰ ᾧσιν οὔτε πολὺ ὑψηλὰ οὔτε πολὺ χαμηλά, πρὸς ἰδιὸν σας ὄφελος. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἦσθε ἐπίσης καλῶς ὑποδεδημένοι, καὶ θὰ ἔχητε τὸν πόδα σας σχεδὸν τόσον λεπτοφυῆ (mi-gnon) ὡς καὶ πρότερον. Διὰ τῆς ἀποφυγῆς δὲ ταύτης δὲν θὰ ἐκτίθεσθε εἰς τὰς φοβερὰς, συνάμα δὲ καὶ σοδαρὰς ῥηθείσας συνεπείας, ἅς σᾶς ἀπηριθμήσαμεν.

«Génie — Charles — Lis»

Ἰούλιος 1884.

Ἐκ παραδρομῆς παρελήφθησαν αἱ γραμμαὶ αὗται, αἵτινες ἔπρεπε νὰ τεθῶσιν ὀλίγον ἀνωτέρω, καὶ κάτωθεν ἀκριβῶς τοῦ ὄντως λαμπροῦ ἄρθρου «Ἡμέραι τινὲς ἐν Ἰσπανίᾳ» τοῦ ἐξόχου συγγραφέως Τζὼν Λεμοάν, οὗ τὴν μετάφρασιν λίαν ἐπιτυχῶς ἐποιήσατο χάριν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» ὁ ἀξιόλογος ἡμῶν συνεργάτης καὶ χαρίεις λογογράφος κ. Ἀριστοτέλης Κουρτίδης, γνωστότατος εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων ἐκ πλείστων ὠραίων ἔργων.

Ὁ Τζὼν Λεμοάν (JOHN ÉMILE LEMOINE) ἐγεννήθη ἐν Λονδίνῳ ἐκ γονέων Γάλλων τῷ 1814. ἤρξατο τῶν σπουδῶν του ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐπεράτωσεν αὐτὰς ἐν Γαλλίᾳ. Προσοικειωθείς ἀφοπτεράς τὰς γλώσσας, καὶ ἐνωρὶς ἐπιδοθείς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ἧ ἐγεννήθη χώρα, εἰκοσιεξαέτης μόλις μετέσχε τῆς συντάξεως τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» γράφων τὰς ἐξ Ἀγγλίας ἀνταποκρίσεις. Ἀλλὰ δὲν ἔμεινε ξένος καὶ εἰς τὰ τὴν πατρίδα του ἀφορῶντα, ἰδίως δὲ κατὰ τὸ 1870 ἐπέτεθη δριμύτατα κατὰ τῶν βασιλοφρόνων τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὁ Τζὼν Λεμοάν διαπρέπει ἐπὶ φιλελευθέρους φρονήμασι, τὸ δὲ ὕφος αὐτοῦ εἶνε δεικτικόν, ὀξύ, σαρκαστικόν ἀλλὰ

καὶ πλήρες εἰκόνων καὶ ζωῆς. Οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων» βλέπουσι, βεβαίως, τὰ ἡμίσειαν μόνην στήλην τῆς ἐφημερίδος ταύτης κατέχοντα ἄρθρα του, τὰ ὅποια ἔχουσι τόσον πνεῦμα καὶ προξενούσι τόσην ἐντύπωσιν κατ' ἀντίθετον λόγον τοῦ μεγέθους των καὶ περὶ ἐνὸς τῶν ὁποίων πρὸ ὀλίγου τόσος ἐγένετο λόγος ἐν αὐτῷ τῷ Ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ. Καίτοι δ' ἀκαταπαύστως καὶ οὕτω λαμπρῶς δημοσιογραφῶν συνέγραψε καὶ πλεῖστα ἔργα μεγάλην ἔχοντα ἀξίαν. Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐκτιμῶσα τὴν δεινότητα τῆς γραφίδος αὐτοῦ ἤνοιξεν εἰς αὐτὸν τὰς πύλας τῆς, ὃ δὲ Λεμοᾶν εἶνε ὁ μόνος ὅστις κατέκτησε τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἐδώλιον ὡς δημοσιογράφος ἰδίως. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς φιλολογικῆς τιμῆς καὶ ἄλλη ἐπεφυλάσσετο αὐτῷ ὡς ἀμοιβὴ τῆς φιλοπατρίας του καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν ἀγώνων του. Ὁ Τζῶν Λεμοᾶν εἶνε καὶ γερουσιαστής.

